KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

63

YIL: 6 ● HAZİRAN 1991 ● 4000 TL.

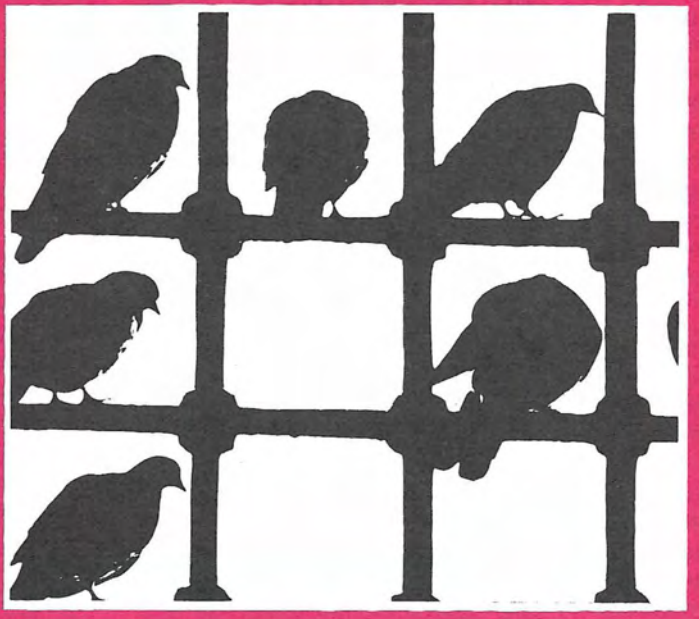

"karadeniz dediğin deniz değil insan"
ceyhun atuf kansu

bu sayıda: ● orhan özdemir ● metin güven ● saliha yadigâr ● nuri can ● feriha altıok ● kemal bayrakçı ● nusret kemal otyam ● hasan akarsu ● gülseren engin ● ahmet özer ● aydın üstüntaş ● muzaffer uyguner ● gündoğdu sanımer ● ömer turan eyuboğlu ● ceyhun atuf kansu ● arslan pulathaneli ● m. güner demiray ● murat süren ● ibrahim dizman ● enver atılgan ● tansu bele ● sabahattin yalkın ● kenan sarıalioğlu ● erten üçer ● metin kökten

KIYI'dan

● Devrek BASTON Dergisi Kültür Şenliği Özel Sayısı yayımlandı. Yedi yıldır Devrek'te düzenlenen kültürel etkinliklerin son iki yılda ulaştığı boyut, şenliği düzenleyenlerde böylesine bir dergi çıkarma sorumluluğu oluşturdu.

Saadet Balcı, Mustafa Kademoğlu ve **Mithat Yaban** tarafından yayına hazırlanan derginin her sayfasında Devrek'te yaşanan kültür ve sanat etkinliğinin çok yönlü birikimi dile getiriliyor. Yerel yönetimlerin sanat ve kültüre önem vermekle neler kazanabileceğinin kanıtı olan dergiye emeği geçenleri kutluyor, edinme adresini veriyoruz: Devrek Belediyesi 67800 - Devrek / ZONGULDAK

● Komşu ilimiz Giresun'da ISIRGAN adlı bir Edebiyat - Sanat dergisi yayımlandı. **Ayten Bulut, Bahtiyar Dayımoğlu, Harun Taylan, Ali Bulut, Kartal Karabulut, Hadi Aksoy, Ufuk Kekal**'dan ürünlerin yayımlandığı dergide, **Latif Demircl**'yle yapılan bir söyleşi yer alıyor. Isırgan'ın ilk sayısında **"Giresun'da Tiyatro"** tartışılıyor. 8 sayfalık derginin yazışma adresi: P.K. 63 28001 - Giresun

● Dergimizin bu sayısında **"Şilrimizin cumhurbaşkanı"** büyük ozan **Ceyhun Atuf Kansu**'nun Karadeniz yöresini dile getiren ve her dizesinde bu toprağın insanlarının duyarlığını, sevinçlerini, umutlarını, doğayla olan birlikteliklerini yansıtan uzun şiirini yayımlıyoruz. Şiire arşivindeki fotoğraflarla katkıda bulunan elindeki fotoğrafların okurlarımıza sunulmasıyla bize güç katan değerli ağabeyimiz sevgili **Arslan Pulathanell**'ye içten teşekkür ederiz.

● Gelecek bir sayımızın **'atardamar'** bölümünde, **Zonguldak** denilince ilk akla gelen, **"kömür bölgesi Zonguldak ve çevresinin insanını katıksız doğal yaşantısı ile yansıtan"** değerli yazar ve araştırmacı **Ahmet Naim Çıladır**'ı sunacağız. Okurlarımız için büyük ilgi çekeceğine inandığımız bu yazıyı, dergimiz yazarlarından arkadaşımız **Mustafa Kademoğlu** yayıma hazırlıyor.

● Dergimizin 51. sayısının **"Kıyı'dan"** bölümünde yayımladığımız bir notu bir iki noktasını değiştirerek yeniden okurlarımıza sunuyoruz:

"15 Haziran 1960

1927 yılında doğan, 1946 yılında 19 yaşındayken, ilk ve tek şiir kitabı İLK ADIM'ı okurlarına sunan, 1956 yılının 24 Şubat günü Trabzon basınında HAKİMİYET adlı gazeteyle, basın yaşamımıza özgün bir yayın organı kazandıran, 33 yaşında aramızdan ayrılan sevgili **Ömer Turan Eyuboğlu**'nun ölümünün 31. yıldönümündeyiz. Yerel düzlemde kültür ve sanata, özellikle de basın yaşamımıza ömrünü adayan **Eyuboğlu**'nu 15 Haziran 1960 günü yitirmiştik. Yeni bir ölüm yıldönümünde anısına saygılar sunuyor; kitabının son sayfasında yer alan şiirini yazımına dokunmadan yayımlıyoruz.

Ödüller

● 1991 Arıburnu Ödülleri

Orhon Murat Arıburnu anısına bu yıl ikincisi gerçekleştirilen Arıburnu Ödülleri, sahiplerini buldu. Şiir dalında Oktay Akbal, Kemal Özer, Hilmi Yavuz, Sabahattin Batur ve Hüseyin Alemdar'dan oluşan seçici kurul Gültekin Emre'nin "Düşkuyusu" adlı şiir kitabını ödüle değer gördü. Tarık Akan, Cevat Çapan, Engin Ayça, Meral Oğuz ve Nur Akalın'dan oluşan kurul, kısa metrajlı film dalında Korkut Akın'ın "Hayat Ne Tatlı" adlı video filmini birincilikle, Cabbar Yıldız'ın "Uzun Takip" adlı video filmini de mansiyonla ödüllendirdi. Atıf Yılmaz, Zeki Ökten, Tunç Başaran, Orhan Oğuz ve Macit Koper'den oluşan film öyküsü seçici kurulu bu dalda beş öyküyü ödüle değer buldu. Meltem Çetin'in "Avlu" adlı öyküsü birinciliği kazanırken Zeynep Ankara'nın "Aksak Tango" adlı öyküsü ikinciliğe, Celal Perk'in "Gölge" adlı öyküsü de üçüncülüğe değer görüldü. Nurten Baltacı'nın "İletişimsizliğin Doruklarında" ve Şenol Cindir'in "Bakır Hırsızları" adlı öykülerine ise mansiyon verildi. İsa çelik, Mehmet Bayhan, Aclan Uraz, Rıza Baloğlu ve Yıldız Üçok'tan oluşan fotoğraf seçici kurulu İsa Özdemir'in "Beyazlama" adlı fotoğrafını oy çokluğuyla Arıburnu fotoğraf ödülüne değer gördü.

● Bayır ödülü sonuçlandı

1990 yılında romana verilmesi kararlaştırılan Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat ödülü, Mehmet Güler'in yayımlanmış 'İstanbul Kanatlı Ben' adlı yapıtı ile Hidayet Karakuş'un yayımlanmış 'Uykusu Derin Şehir' adlı romanına verilmesi seçici kurulca kararlaştırıldı. Ayrıca aday yapıtlar arasında M. Sadık Aslankara'nın yayımlanmamış 'Kör Memdali'nin Çınar Ağacı' adlı romanı **Nadir Gezer**'in yayımlanmış **'Boşluktaki Adam'** adlı romanı da **Ferit Oğuz Bayır Özel Ödülü** ile değerlendirildi. Seçici kurul, Başkan Vedat Günyol, Talip Apaydın, Mehmet Başaran, Fakir Baykurt, Sami Karaören ve Emin Özdemir'den oluşmaktaydı. Ödüller, Köy Enstitüleri'nin 51. kuruluş yıldönümünü de (17 Nisan Şeker Bayramı'na rastladığı için) değerlendiren bir törenle, ödül koyucunun oturduğu İzmir'in Foça ilçesinde 4 Mayıs 1991 cumartesi günü törenle sahiplerine verildi.

● Vedat Güler Şiir Ödülü

Vedat Güler Şiir Ödülü yarışma sonuçları belli oldu. Seçici kurulunu **Mehmet Yaşar Bilen, Ahmet Özer, Naim Tirali, Öner Yağcı** ve **Durcan Yaşacan**'ın yaptığı yarışmada **Metin Güven**'in **"Dala Yakın Yaprağa Uzak"** kitabına birincilik, **Haşim Şahin**'in **"Ateşler İçtik"** kitabına da mansiyon verildi. Ödül alan sanatçıları kutluyoruz.

● **Vedat Güler**, 27 - 28 Nisan tarihlerinde **Ordu**'da düzenlenen bir "gece"yle anıldı. Sanatçının anısında düzenlenen programın bir bölümünde **Ahmet Özer, Öner Yağcı** ve **Durcan Yaşacan**'ın katılımıyla imza günü gerçekleştirildi.

● 1991 yılı **Salt Falk** Hikâye Armağanı "SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS adlı kitabıyla **Ayla Kutlu**'ya verildi. Ödül seçici kurulu **Sabahattin Kudret Aksal, Fethi Naci, Oktay Akbal, Rauf Mutluay, Prof. Dr. Şâra Sayın, Prof. Dr. Berna Moran, İnciser Akpınar** ve **Hilmi Yavuz**'dan oluşmuştu. **Ayla Kutlu**'yu başarısından dolayı kutluyoruz.

● Temmuz sayımızda buluşmak dileğiyle, başarılar, esenlikler, güzelllikler...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş. Adına
M. Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Yönetmeni : **Gündoğdu SANIMER**
Müessese Müdürü : **Melih S. ERTÜZÜN**
Dizgi - Sayfa Düzeni : **İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj : **Ahmet ÖZKAN**
Kapak Düzeni : **M. Reşat SÜMERKAN**

Baskı: **sakarya matbaacılık** Kunduracılar Cad. No.: 42 / D
Tel.: (03) 11 72 32 - 11 91 59 Fax: (03) 11 91 59 61200 - TRABZON

Abone Koşulları : **Yıllık: 40.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **40 DM**
Yazışma Adresi : **P.K. 183 - TRABZON**
Ederi : **4000 TL. (KDV Dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.
Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 183) Kod No.: 61001 - TRABZON

egemenlik ilişkileri ve yabancı dil -1-

dil - egemenlik ilişkileri

● Orhan ÖZDEMİR

1. Giriş

Toplumların evrimine koşut olarak, dillerde de sürekli gel gitler olmuştur. Zamanla söz, deneyimlerin aktarılmasında yeterli olmamış, yazıyı bulmuştur insanoğlu. İster sözlü, ister yazılı olsun, bireyden bireye, toplumdan topluma deneyimlerin aktarılmasında başlıca rolü oynamıştır dil. Günümüzde de uluslar, çağdaş dünyada yer alabilmek için, birbirlerinden bilgi alış verişi sağlama çabasındadırlar. Bu uğraşta, ulusların, birbirlerinin dillerini öğrenmeleri zorunlu olmaktadır.

Yabancı dil denince, anadili dışındaki diller anlaşılmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerde yabancı dil öğrenimi bir gereklilik olduğu için, yabancı dil öğretimi dilbilimin önemli alanlarından biri durumuna gelmiştir. Bunun sonucu olarak da yabancı dil öğretiminde yeni yeni yöntemler geliştirilmektedir.

Ülkemizde de güncelliğini yitirmeyen konulardan biridir yabancı dil. Arapça ve Farsçayı bir yana bırakırsak, Osmanlı Devleti'nin Batı dillerine yönelişi duraklama dönemine rastlar. Batı dilleri o zamandan beri Türkiye'nin gündemindedir. Uzun zaman Fransızca, bir dönem de Almanca önem kazanmıştır. Bugün İngilizcenin, Fransızca ve Almancayı geride bırakması, ABD ve İngiltere'nin teknolojik üstünlüğü elinde bulundurması ile açıklanmaktadır. Öyle görünüyor ki, egemenlik ilişkilerinin ağır bastığı dünyamızda, yabancı dil birçok geri kalmış ülkenin resmi dili olurken, çoğu gelişmekte olan ülkenin de daha uzun süre gündeminde kalacaktır.

Ülkemiz dahil, gelişmekte olan ülkelerde yabancı dile nerdeyse bir kurtarıcı gözüyle bakılmaktadır. Bu ülkelerin okullarında öğretim programına alınan yabancı diller, doğal olarak gelişmiş ülkelerin dilleridir. Çünkü çağdaş teknoloji oralarda üretilmekte, bu teknoloji ile ilgili bilgiler de ancak onların dilleri aracılığı ile edinilmektedir. Kısa yoldan bu bilgilere ulaşmak için, gelişmekte olan ülkeler -ülkemizde de söz konusu olduğu gibi- anadilinde öğretim yerine, yabancı bir dilde öğretime yönelmektedirler. Doğaldır ki, bu tür bir yaklaşım, anadili - yabancı dil çekişmesini gündeme getirmektedir. Anadili yerine yabancı dillerde öğretim anlayışı, hemen uluslararası egemenlik yarışının sürdüğü çağımızda, dillerin de ister istemez bir egemenlik aracı olarak kullanılmasıdır. Belirtmek gerekir ki, her türlü egemenlik ilişkisi dilde anlam bulmaktadır. Bu noktada, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası egemenlik ilişkilerinde söz sahibi olabilmesinin koşulu da 'bir yabancı dili öğrenmektir' savı ileri sürülebilir. O zaman yabancı dil, bilgiye ulaşmada bir amaç değil, araç olmaktadır. Böylece amacın anadilini geliştirmek olması gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Geriye bu aracı kullanmadaki yol ve yöntemler kalıyor. Eğer yabancı dil, bir araç olarak anadilinin hizmetine sokulamıyorsa, bunun için gerekli yol ve yöntemler doğru olarak saptanamamışsa, o zaman anadili ile yabancı dil ikileminde kargaşa başlamış demektir. Bu kargaşadan egemen çıkma olanağı yoktur. Aksine egemen ulusların dilleri anadilinde gedikler açmaya başlar. Giderek anadilini, onu konuşanların gözünde küçük gösterme çabaları belirir. Güçlü dil -zayıf dil, bilim dili olan dil- bilim dili olmayan dil tartışması gündemdedir artık.

Türkler Müslümanlığı kabul ettikten sonra, Türk aydınları Arapça ve Farsçaya yönelmişler, bir kaç ayrılık dışında Osmanlı Devleti'nin sonuna, daha doğrusu Atatürk'e kadar Türkçeye kuşkuyla bakmışlardır. Arapça ve Farsça, Türkçe üzerinde öyle bir egemenlik kurmuştur ki, halkın dilinde yaşayan Türkçe küçümsenir duruma geliştir. Yapıtlarını Farsça yazan Mevlana, bir cümle ile Türk olduğunu söylemese, onu tanımak belki de çok zor olacaktı. Farsça yazılmış olduğu için, Mevlana'nın yapıtları bugün de yeterince anlaşılamaktadır. Yapıtları ancak çevirilerinden okunabilmektedir. Günümüze indirgersek, Amerikan Uzay Merkezi'nde çalışan bir Türk bilim adamı, kendi alanında ne kadar başarılı olursa olsun, buluşlarının Türk diline, Türk bilimine, Türk düşüncesine katkısı olamaz. Çünkü orada ancak İngilizceden, Amerikan kültüründen, Amerikan düşüncesinden söz edilebilir.

Belirtilen nedenlerden dolayı yabancı dil konusu, bu çalışmada uluslararası egemenlik ilişkileri açısından ele alınacak ve şu başlıklarla sunulacaktır:

- Dil Bir Egemenlik Aracı mıdır?
- Türkiye'de Batı Dillerine Yöneliş
- Egemenlik İlişkilerinde Bir Köprü: Misyoner Okulları
- Türkiye - Almanya İlişkileri ve Almanca
- Atatürk, Egemenlik ve Dil
- Sonuç: Ülkemizde Eğitim Politikası ve Yabancı Dil

● **Sürecek**

gölge

Metin Güven

Sen yarattın beni
Naylon bir aşkın
kollarında
Saydam bir direnmeden
geliyordun
Şaraplar ve yağmur vardı
Gözyaşlarında
Geleceği yansıtan
Geçmiş sonra
Elyordamıyla başlayan
Hayatların
Ve gizlerin
Şiirini yazıyorsun artık
-Tekrarla İstersen beni
Yeter ki çiğneme
Yüreğimde sıçrayan
Kuşun gölgesini.

hiroşima 1945

● Saliha YADİGÂR

3 yaşındaydım o zamanlar. Ateşten topu gördüğüm zaman sordum anneme:
- Anne, güneş dünyaya mı iniyor?

Annem hiçbir şey demedi. Bu, çok tuhaf geldi bana. Çünkü annem her zaman yanıtlardı sorularımı. O gece, gözleri de daha büyüktü, beni korkutuyordu. En büyük felaketler sırasında koşacağım, sığınacağım tek kişi annemdi. Yine ona sığınmak istedim. Ama bu gece kucağı sıcak ve şefkatli değildi. Gözlerini kocaman açmış, sessiz bir taşa benziyordu:

- Anne! dedim. Bu ses, boğuk bir sesti. Bana ait değildi sanki. Çok uzaklarda görünen o altın toptan kopup gelmiş gibiydi.

O gece babam evde yoktu. Hiroşima'ya bir iş için gitmişti. Annem, babamın kente gitmesini hiç istememişti. Oysa babam... babam, benim gibi söz dinleyen bir kız çocuğu değildi ki. Her zamanki gibi... her zamanki gibi başını alıp gitmişti. Annemse altın topun korkunç ışığında donmuş bir taştı. Ben, konuşmak istiyordum. Ama kim, ne dinleyecekti ki?.. Anneme baktım. Güzel mi, korkunç mu diye düşündüm. Hiçbiri değildi. Erkek kardeşim uykuda olmalıydı. Uyanık olsaydı ve karşımda annemin yerinde o olsaydı, ne düşünürdüm? Ya da kızkardeşim Sadako, ya da ablam olsaydı. Onları içlerine başka ruhlar girmiş bir görüntü sanıp korkabilirdim. Oysa şu anda karşımda duran, annemdi. Annemi hiç bu şekilde görmemiştim ve herşey öylesine inanılmazdı. Babam, annemi üzerdi ve ben, annem çok uzaklara gidecek diye korkardım. Oysa şu anda yalnız ikimizdik. Yoksa annem uzaklarda mı? Ya da annem, yitirmekten çok korktuğum varlığıyla bu korkunç ışıklı altın topla mı ölümsüzleşti?

- Anne!...

Annem donmuştu, ben yalnız ve aydınlık bir gecenin derinliklerindeydim. Anlamadığım tek şey, bu an, şimdiye dek yaşamadığım bu andı. Annemden istemediğim, onun bana vermeyi akıl edemeyeceği sonsuz bir sessizlik. Bu sessizlikle birlikte, hiçbir annenin yapamayacağı, yalnız anneme özgü ve yalnız benim tanık olduğum korkunç bir donmuşluk... Anneme birşey olmamıştı. Ama olabilirdi, biliyordum. Bir yeri acıyabilir, düşebilirdi. Ama inatla düşmüyordu. Bu çok kısa anları yöneten de bendim. Aslında annem daha güçlüdür. Yine de ben, annemin sandığım gibi bir anne olmayıp, harika biri olduğunu düşündüm. Kısa bir süre sonra annem kıpırdadı. Kirpiklerinin oynamasından anladım.

- Anne!..

Ağzı oynadı, ama ilk anda hiçbir şey diyemedi. Konuşmayı unutmuş gibiydi. "Eğer unuttuysa ben öğretirim" diye düşündüm. Çılgınca bir düşünceydi. Ama öğretebilirdim. Bu, hiç de zor değildi.

Bana ait olmayan sesle boğuk boğuk birşeyler söylüyordum. Oysa kırmızı topun altında annemi izlemek üzücü değildi. Onu düşünüyor, korkunç birşeylerin olduğunu seziyor, ama üzülmüyordum. Boğuk ses, algı gücümün dışındaydı. Hayranlığımsa, anneme... Altın top annemi dondurmuş, konuşmayı unutturmuştu.

Sese baktım. Hayret, dedim içimden. Ne korkunç bir sesti bu. Korku doluydu. Annesine yaptıklarından ve yapmadıklarından pişman gibiydi. Garipsedim bu sesi... Ben böylesi pişmanlıkları oldum olası sevmezdim. Bu kadar şiddetli pişmanlık duyan kimdi? Annemle ne işi vardı? Annem ellerini kıpırdatıp anlaşılmaz birşeyler söylüyordu. Herhalde o pişmanlık ve korku duyan sesle konuşmaya çalışıyordu.

- Anne!.. diye bağırdı ses. Sana birşey olmasın!

Bense hayran ve şimdiye dek olamadığım kadar sakin, annemi izliyordum. Annemin düşmemek için gösterdiği direnci kutluyordum içimden. Pencereden baktım. İnsanlar çok uzaktaki kırmızı topu gösterip birtakım şeyler konuşuyorlardı. Hepsi de bir tuhaftı. Kimi bağırıyor, kimi dövünüyordu. Neydi ki o top? Ne zararı vardı bize? Dünyaya, uzaklara ne kadarlık bir süre için inmişti? Ne kadar kalacaktı?. Ne zaman gidecek, insanları eski durumlarına getirecekti? ama istemiyorum... Annemin eskisi gibi olmasını. Bana buz gibi bakmasını, babama yemek yapmasını, babamın uzaklara gidip günlerce kaldıktan sonra herşeyin yeniden başlamasını... Bütün bunlar yeniden olacaksa, insanlar şu andaki gibi birarada, kucak kucağa olamayacaksa istemiyorum gitmesini. Ya da giderken bana da söylesin, birlikte gidelim...

- Baban!

Annem konuştu. "Baban" dedi ve sustu. Şimdi bana bakıyor. İçten bakıyor ama, buz gibi değil. O zaman bana söyleyeceği bir yığın şey vardır. Bu durumda unutmaması daha iyi. Yoksa ben yeniden öğretene kadar, söyleyeceklerini unutur. Oysa bu anda söyleyecekleri önemli. Birini bile kaçıramam.

- Kızım, dedi bana. İlk kez düşünüyorum, ne demek bu?..

- Ne oluyor, diye sordu. O da bilmiyor.

- Altın top indi, dedim. Korkunç bir altın top.

- Evet, dedi. Hiroşima'ya indi. Herşey bitti belki de.

Annem hâlâ olduğu yerden kıpırdanmadı. Ben de kıpırdamıyorum. Bu anın mükemmelliğinden korkuyor, hem de onu bozamıyorum. İnsanların sesleri, altın topun ışığında korkunç bir sessizlik gibiydi.

- Anne, dedim. Ne bu?

- İkimiz de bilmiyoruz, dedi. Onlar da bilmiyor. Ama baban öğrenmiştir belki.

Yüzünde anlaşılmaz bir çizgi belirdi. Kaygılı mı desem, kuşkulu mu desem, bilmiyorum. Bildiğim tek şey, annemi çok iyi anlıyordum. Elimden tuttu, dışarı **çıktık**. Sesleri sessizlik olmuş **köylülerin** arasına...●

uçup uçup giderler

Feriha Altıok

Öldü sen okşarken
kanadından bağladığın kuş
evcil bir aşk dolanır odalarda
yüreği dağlarda bir ceylân arar

hangi şiire vursam kendimi dağılamam

uçup uçup giderler gecenin bir yarısı
toplayıp ellerimi yanıma koyamam
ayaydında aşk yüklendi bir gemi
bütün limanlar açık saklanamam

ter damlıyor alnından yüreğimin ortasına

Kemal Bayrakçı

her vardiyanın başında seni yollarım
ayrılığı kalbime dolar yollarım
bilirim yeraltına girdiğin bellidir
belli değil yer üstüne çıkacağın.

her vardiyanın sonunda seni beklerim
yüreğin türkü türkü suratın kapkara
bir alt dudağın bellidir inci inci dişlerin
korkuyu yakan sürmeli gözlerin bellidir.

su patlaması göçük grizu ağıttır burada
güneşi kucaklamak doyulmaz bir türküdür
yaşanan her şey yeraltındadır dostluk sevda
bir sevgilinin koynu gibi özlenen yer üstüdür.

kömür tozu sürmelemiş kirpiklerinin altına
hayatının en güzel yıllarını
doğanın bağrında sevişmen biter
çıkarsın kafesten gözlerinde bir parıltı
yaşam seni bekler
sevgilin
açmış kollarını.

hava keskin bıçak gözlerin buğulu
yüreğin sıcak
yürüyorsun günışığına
ter damlıyor alnından
yüreğimin ortasına.

çoğalmak kuşlar gibi

Nusret Kemal Otyam

Tutsak olmuşlardı yenilgisiz
Tutsaktılar boy boy
Kimi üç yaşında kimi yirmi
Kimi altmış
Ormanlardan geçtiler sislere bulanmış
Özgür havayı kokladılar
Akarsulardan içtiler yapraklarla bezeli
Kuş seslerini dinlediler
Bir değişimi yaşayarak

Kuşlar istedikçe uçuyorlardı
Maviydi gökyüzü kuşların
Bulutlar ak güvercin kanatlıydı
Ormanlardan geçtiler dağlar aştılar
Birden çözüldü zincirleri
Özgürlük türküleri söylediler
Çığlıklar attılar barış adına
Yüreklerini dolu dolu soluklayıp
Kuşlar gibi çoğaldılar
Elele vermişlerdi halka halka
İçiçe büyüdüler
Bir tünelin aydınlık ucundan
Uzandı yumruklar
Karların üzerinde
Birer kara izdiler
Alınteriyle ekmeğin dengesinde
Çeliğe suyun verildiği
Tarihtiler

arnavut nine

Hasan Akarsu

Arnavutluk göçmeni
Kulübesinde yaşar
Trakya'nın bir köyünde
İnatçı yalnız
Tükenir son günleri

Varlığı birkaç tavuğu
Biri kaybolsa
Ortalığı karıp katar
Bulursa utangaç
Kapanır gözleri

Okumasız bir ömür
Yaşı doksanlarda
Erkeklerden kaçar
Öyle mi görmüş
İncinir sevenleri.

— anı —

bahar fışkırıyordu

● Gülseren ENGİN

Bir kaç hafta içinde işler oldukça düzene girmişti. Sıkı denetim sonucu personel kendine çekidüzen vermiş, işlerine daha iyi sarılmıştı. Öte yandan onlarla dostça ilişkiler kurduğumdan severek, isteyerek çalışıyorlardı. Sağlık Memuru bile saygılı davranıyordu artık.

"Ocağa bir Doktor Hanım gelmiş!"

Kısa zamanda **Arsln** ve köylerinde duyulmuştu bu. Poliklinik dolup dolup taşıyordu. Hasta olan, olmayan, merak eden herkes geliyordu muayeneye. Akşama dek başımı kaşıyacak zaman bulamıyordum. Çoğu kez geceleri de bir kaç kez hasta ya da adli olaylar için uyandırıldığımdan dinlenemiyordum da... Yorgun ama mutluydum. **"Gülen Doktor"** adını takmışlardı bana. Hastaları uzun uzun dinliyor, sıkı bir muayeneden geçiriyordum. Alışık olmadıkları bu ilgi ve güleryüz onları mutlu ediyordu. Bu nedenle her gün biraz daha artıyordu hastam.

Haftada iki kez çevre köylere gidip hem köy ebelerinin ve bize bağlı sağlık birimlerinin çalışmalarını denetliyor, hem de hasta muayene ediyordum. Özellikle ilçeye inemeyecek durumda olan yaşlılar ve ağır hastalar için çok iyi oluyordu bu. Yoğun bir çalışma içindeydim. Bir tek hafta sonları dinlenebiliyordum. **Trabzon**'da ve **Arsln**'de tanıdığım kimse olmadığından hafta sonlarını genellikle ocakta, yalnız geçiriyordum. Çevrede yalnız başıma gidip gezeceğim bir yer yoktu. Arada sırada **Trabzon**'a gidip alışveriş etmek, **Bakırcılar**'da gezinmek büyük bir değişiklik ve mutluluktu benim için. Bakırcılar çarşısının o eski zamanlardan kalma havasını çok seviyordum. Bakır ve el oyması tahta eşyaları, dükkanların kapılarına asılan ve rüzgârda sallanıp duran el dokuması bezleri, uzun uzun seyrediyor, zamanın nasıl geçtiğini anlamıyordum. **Arsln**'de olduğum zamanlarsa bol bol kitap okuyor, resim yapıyor, öyküler ve şiirler yazıyordum.

Mayısın sonlarına doğru bir pazar günüydü. Bahçedeki banklardan birine oturmuş, bir yandan denizi seyrediyor, bir yandan da örgü örüyordum. Gökyüzü pırıl pırıl, masmaviydi. Mayıs güneşi ılık, sevecen ışıklarını döküyordu üzerimize. Deniz pul pul yanıyor, uslu dalgalar kıyıyı beyaz köpüklerle ıslatıyordu. Günün ve doğanın tadını çıkarıyordum doyasıya.

Ocağın önünde bir cip durdu. İki köylü indi. Yaşlı olanı çok heyecanlıydı. Eli ayağı titreyerek geldi.

- Doktor Bey nerede? Aman haber verin, hastamız var!

Beni beyaz önlüksüz, üstelik elimde örgüyle doktora benzetememişti anlaşılan.

- Nesi var hastanın Amca?

- Senin nene gerek, doktoru çağır çabuk!

Güldüm.

- Doktor benim. Köyde mi hastanız?

Şaşırmıştı.

- He ya! diyebildi.

Tansiyon aletimi ve sağlık müdürlüğü'nden getirttiğim birkaç ilacı koyduğum çantamı alıp geldim.

- Hadi gidelim.

- Doktor sen misin? diye sordu yeniden

- Evet.

- Pek gençmişsin de...

Birlikte cipe binip köye doğru yola çıktık. Bahar bütün güzelliğiyle fışkırıyordu doğadan. Meyva ağaçları renk renk çiçek şenliğiydi. Fındık dalları körpe yeşille donanıyordu. Kuşlar ve böcekler cıvıldıyordu aralarında. Sebze bahçelerinden bir buğu yükselip dağların mavisine karışıyordu. Bahçelerde çalışan kadınlar görüyordum. Kimi kadınlarsa boylarından büyük ot ya da çalı yığınlarını sırtlamış, tepelere tırmanıyorlardı (Daha sonra öykü ve resimlerime girecekti bu kadınlar). Hep kadınlar mı çalışırlardı burada? İçinden geçtiğim köylerin kahveleri tıklım tıklım doluydu. Kadınlar çalışırken erkekler kumar oynuyorlardı.

Bir saatlik yolculuktan sonra dağ köylerinden birine gelmiştik. Eski, ahşap bir eve girdik. Hasta, yaşlı bir kadındı. Yattığı yerde güçlükle soluyor, morarmış dudakları arasından hırıltılar yükseliyordu. Yaşlı adam telaşla kadının yanına gidip elini tuttu. Yaşamın sıcaklığını ellerinde duymak istiyordu. Sanki elini tutmasa, sıkı sıkı yakalamasa kaçıp gidiverecekti, ölecekti karısı.

- Bizim hatunu iyi ediver Doktor Hanım.

Yalnız sözleriyle değil gözleriyle de yalvarıyordu. Hastayı muayene ettim. Ağır bir kalp yetmezliği vardı. Hastahaneye yatırılıp kontrol altında tedavi edilmesi gerekiyordu. Benim, elimdeki ilaçlarla onu orada tedavi etmem olanaksızdı. Yaşlı adam önce karşı çıktı bana; ancak oğlu ile gelini onu razı etmeyi başardılar. Hep birlikte cipe binip geri döndük. Beni ocağa bırakıp onlar **Trabzon**'a, hastahaneye götürdüler hastalarını.

Çantamı bırakıp yeniden bahçeye çıkmıştım ki birisinin bana seslendiğini duydum.

- Doktor Hanım! Doktor Hanım! Bak hele!

Başımı çevirdim. Bir köylü kadındı. Tanıyordum, bir kaç kez muayeneye gelmişti.

- Merhaba Gülbeyaz Hanım!

- İşin yoksa buyur da bir bardak ayranımızı iç. Hemen şurda oturuyoruz...

Başı ile ocağın arkasındaki evleri gösteriyordu. Kabul ettim. Birlikte bahçelerin içinden geçip kadının evine geldik. Evde yaşlıca bir kadın daha vardı. Kucağındaki bebeği pişpişliyordu. Gülbeyaz tanıttı:

- Kumam.

İlk kez karşılaşıyordum kuma olan kadınlarla. Benim için çok ilginçti.

Yaşlı kadın:

- Biz kumayız ama çok severiz birbirimizi Doktor Hanım, dedi gülerek.

- Erkek milletinin canı çıksın, diye ekledi Gülbeyaz.

Aralarında bir sevgi bağı ve dayanışma olduğu belliydi. Yaşlı kadın:

- Benim çocuğum olmayınca bizim adam Gülbeyaz'ı aldı. Beş tane bebe doğurdu Gülbeyaz. Ben büyüttüm bebelerini. O gider bahçede, fındıkta çalışır, ben bakarım bebelere...

- He ya... Benim bebeler ana bilirler onu.

Gülbeyaz bir ara gidip, elinde bir bohça ile döndü. Bohçanın içinde renk renk nakışlar, danteller, orlonla örülmüş elbezleri, sabunluklar vardı. Gülbeyaz'ın bohçasındakilere hayranlıkla bakarken o, pembe renkli, çok güzel örülmüş bir sabunluğu uzattı bana.

- Duydum ki evleniyormuşsun Doktor Hanım. Al bunu da çeyizine koy. Benden sana armağan olsun, dedi.

Mutluluğumdan gözlerim doldu. Çok değerli bir armağandı bu benim için.

Akşam ağır ağır çöküyordu üzerimize. Bahçelerin arasından geçip ocağa doğru yürürken Gülbeyaz ile kumasını düşünüyordum. Onların ilerde bir öykümün kahramanları olacaklarını henüz bilmiyordum. Gülbeyaz'ın armağanı sabunluğu bastırıyordum göğsüme, içim ısınıyordu.●

vedat güler şiir ödülünün yankıları ve bir imza gününden arda kalanlar

● Ahmet ÖZER

Vedat Güler, Ordu ilimizin yetiştirdiği bir yetenek, bir 'değer'di. 1943 - 1986 yılları arasında tamı tamına 43 yıllık bir ömrün içine, bu kentin ona sahip çıkmasını gerektirecek çok şeyler sığdırmıştı. Yerel düzlemde yaşamak zorunda olanların yüreklerini dolduran yazma tutkusunu ülke bazında öne çıkarmada nice zorluklar yaşandığı bir gerçekti. Vedat da bu çileyi, bu yoksunluğu bütün boyutlarıyla yaşamış bir sanatçıydı.

Şimdi söz, bu kentte ona sahip çıkanların duyduğu sorumluluğun, yürekten yüreğe, gönülden gönüle geçerek tutuşmasıydı.

★

Vedat'ın ölümü belki ülke düzeyinde sessiz sedasız bir olaydı. Hatta kimi yayın organlarında bunun bir haber olarak da yer almadığı acı bir gerçekti; ancak ardında kalan dostları Vedat'ın anısına başlattıkları yarışmayla onu ölümsüzleştirmek istemişler, bunu da yaşama geçirmişlerdi. Bir yandan yarışma düzenlerken, bir yandan da anısına bir kitap yayımlamışlardı. Bu iki etkinlik bir sanatçıya sahip çıkmanın önemli bir göstergesiydi.

★

Ödülün yıllardır yerel düzlemde kalması istenilen amacı gerçekleştiremedi, ancak o yıllarda bu işi gündeme alanlar, bu çabaya emek verenler, bugün başarılarının boyutunu görmenin mutluluğunu yaşadılar. Özellikle eğitimci Cemal Yöntem, tiyatro sanatçıları Gülçin ve Aydın Üstüntaş, öykücü Durcan Yaşacan bu etkinliğin içinde en başından beri vardılar.

Bu yılki yarışmanın boyutu ise, İbrahim Dizman'ın olağanüstü çabasıyla boyvermişti.

26 - 27 Nisan günleri Ordu için sanat ve kültürde bir coşkunun yaşanacağı günler olacağı düşünülerek çeşitli bağlantılar kuruldu. Bir yandan bu yıl şiir dalında gerçekleştirilen ödülün sahiplerini bulmasıyla ortaya çıkacak sonuç, diğer yandan düzenlenecek imza gününün getireceği çok yönlü yankılar, kuşkusuz bu kentin sanat ve kültürüne eklenecek bir boyuttu. Bunun için de ne gerekiyorsa aylar öncesinden, en ince ayrıntısına değin ele alınmıştı.

★

Ödülün şiir dalında verilmesi, yarışmacıların kitaplarının yanı sıra dosyalarla da yarışmaya katılabilmesi ödüle ilgiyi daha da büyüttü.

Bir imza gününün anısı (Soldan Sağa) Öner Yağcı, İbrahim Dizman, Ahmet Özer ve Durcan Yaşacan. (Ordu, 27 Nisan 1991)

Yarışmaya katılan ürünler arasında yapılan değerlendirmede, Metin Güven birinciliğe, Haşim Şahin de mansiyon'a değer bulunmuştu. Gerek kitaplar, gerekse dosyalar arasında şiirimiz için yüz ağartan ürünleri görmek sevindirici bir durumdu.

★

İmza günü için düşünülen Karadeniz'den dünyaya açılan penceremiz Naim Tirali'nin bu toprakların saygın bir adı olarak aramızda olabilmesi bizler için onur verici bir durumdu. Ne yazık ki son anda ortaya çıkan önemli sorunu nedeniyle Naim Ağabeysiz bir gün gerçekleştirdik. Sevgili Öner Yağcı üst üste yayımladığı romanlarıyla, aldığı ödüllerle oluşturduğu sanatçı kimliğini, Ordulu sanatseverlerle paylaşmak amacıyla İstanbul'dan gelmişti. Durcan Yaşacan, bu alandaki etkinliklerde başından beri vardı. Bu toplama benim de katılmamın gereken bağlantısının kurulmasından büyük mutluluk duydum.

★

Etkinliklere Vedat Güler'in mezarında bir tören yapılmasıyla başlamanın uygun olacağı haberini aldığımda Ordu'ya en erken kalkan otobüsü aramaya koyulduk. En erken yedi otuzda hareket edebilecektik. Otobüsümüz biraz hızlı giderse, daha doğrusu yollarda fazla eğleşmezse dilediğimiz saatte orada olabilecektik. Nitekim düşündüğümüz gibi oldu. Bir iki yerde yolcu alındı, bir ara da Karadeniz'in o meşhur somun ekmeklerini üreten fırının önünde duruldu. Üç saat dolduğunda terminale ulaşmıştık. Otobüsten indiğimizde Muteber'in bizleri beklediğini gördük. Bir işe zamanında ulaşmanın sevinciyle bindiğimiz taksi bizi belediye meydanına ulaştırdı. Vedat Güler'in büyük dostu Cemal Yöntem gelecek konukları karşılama beklentisi içindeydi. Öner Yağcı ile Durcan Yaşacan ortalıkta yoktular. Üstüntaşlar, İbrahim Dizman, Vedat'ın eşi, dostları, mezarlığa kalkacak otobüse binmeye hazırlanıyorlardı.

Bir soluk Elvan Kitabevi'ne uğradık. İmza gününün gerçekleşeceği kitabevi kitabın saygınlığını, kültürün bayrağını gönderde tutan bir görünümü sergiliyordu. Götürdüğümüz kitapları buraya bıraktıktan sonra mezarlığa kalkacak otobüse doluştuk.

★

Vedat Güler'in mezarındayız.

43 yıla sığan bir yaşam, mermer blokların çerçevelediği bir mezarda gömülüydü. Oysa daha nice yazılacak şiir, irdelenecek daha nice konu vardı. Kesintiye uğrayan bir yaşam üretilecek nice güzellikleri de beraberinde götürmüştü. Yüzlerce ağacın boy attığı mezarlıkta dallardaki tomurcuklar soluk alıp yaprağa kesiyordu sanki. Bahar tüm diriliğiyle doğayı harmanlıyordu. Mezarı çevreleyen sanatseverlere, Vedat Güler'in dostlarına onun şair kimliğinden, genç yaşta ölümünden, yazınımızdaki yerinden sözeden konuşmayı İbrahim Dizman yaptı. Gülçin Üstüntaş ise Vedat'ın şiirlerinden örnekler sundu. Mezarlığı dolduran yüzlerce mezarın arasında sanatçı olmanın kişiye kazandırdığı erdem, sevenlerinin gönlünde yaşama anlamı taşıyordu. Tören sonrasında konuklara ayran ve helva ikram edildi. İlginçtir ki ilk kez bir mezarlıkta yiyecek ve içecek alarak bir törene katılıyordum.

★

Saat 14.00'te kitaplarımızı okurlara imzalamaya koyulduk. Saatler ilerledikçe yüreğini kitaplarla, kültürle bütünleyenler, bir sanatçıyla tanışmak, onun kitaplarını edinmek isteyen sanatseverler ardı ardına kitabevine doluştular. 1970 öncesinde görev

yaptığım Beşikdüzü'nün bir köyünde öğretmenlik yapan, ardından ilköğretim müfettişliğini bugün rehberlik uzmanı olarak sürdüren Turan Akdeniz'i Ordu'da bir imza gününde görmek sevindirici oldu benim için. Kitap imzaladığım bir gencin yıllar öncesinde öğrencim olduğunu belirtmesi, biz sanatçılar için sonsuz mutluluklar taşıyan, beni gönendiren bir 'an'dı.

Durcan ve Öner'le ayrı ayrı masalara oturduk. Her okurun, tanıştığı sanatçıyla daha sıcak bir birliktelik oluşturması düşünüldü sanırım. Şiir üzerine, yazın üzerine kimi okurlarımın sorduğu sorulara ilginç gelebilecek yanıtlar verdiğimi sanıyorum. Nitekim kimi okurlarımız hep "nasıl yazıyorsunuz?" sorusuna bir yanıt almanın yarışındaydılar.

İmza günü sürerken birden kapıdan içeri TRT Trabzon Radyosu program yapımcılarından sevgili Mustafa Davutoğlu giriverdi. Vedat Güler'in öğrencisi olmanın onurunu, görevli olduğu radyoda düzenlediği kültür ve sanat programlarında bir güzel kanıtlayan Davutoğlu, yayınlayacağı bir programın içeriğini Ordu'daki bu etkinliklere ayırmıştı. Nitekim hepimiz orda yaşadığımız coşkuyu elimizden geldiğince dile getirmeye çalıştık.

Ordu'da böylesine katılımlı bir imza günü ilk kez gerçekleştiriliyordu. Karanlık basarken sona eren imza gününün ardında, birçok okura imzalı olarak sunulan kitaplarla oluşan iletişim köprüsü, kuşkusuz okurla yazar arasında bir sevgi ilmeği atıvermişti.

★

OBKT'de bir 'gece'

Yıllarca OBKT'ye "mekân" oluşturan büyülü bir salonda düzenlenecekti anma gecesi. Salona ulaştığımızda çok kişinin bir koşuşturma içinde salondaki yerlerini almakta olduğunu gördük. Ne sevindirici bir durum: İnsanlar sanatın, kültürün alıcısı olma yarışındaydılar.

Salonun girişinde 1930'lardan günümüze Ordu'da tiyatro alanındaki etkinliklere omuz vermiş, kimisi bu dünyadan göçmüş sanatçıların, sanata sevdalıların oynadıkları oyunlardan kimi sahneler izleyeni zamanın derinliklerinde bir büyülü yolculuğa çıkarmaya yetiyordu. AST salonundaki sıcaklığı bir kez de burda yaşamanın mutluluğu, yüreğimde bir duyarlık rüzgârı estirdi.

Naim Tirali'nin "gece"de konuşması kararlaştırılmıştı. Naim Ağabeyin gelemeyişi nedeniyle bu görevi Öner Yağcı'yla benim paylaşmam uygun görüldü. Salonda herkes yerini aldıktan sonra gecenin açış konuşmasını bu yılki etkinliklerin beyni diyebileceğimiz dostumuz Cemal Yöntem yaptı. Yöntem, Vedat Güler ödüllerinin beş yıllık birikimini dile getirdikten sonra bu yıl ulaşılan boyut üzerinde durdu. Bu yılki seçici kurulun işi profesyonel bir çerçevede gerçekleştirdiğini, bu değerlendirmede de alınan sonuçların önemini belirtti. Ödül kazanan sanatçılarla söz konusu kitaplarının adlarını açıklayan Yöntem, ayrıca bu "gece"ye gönderilen mektup ve telgrafları okudu. Yekta Güngör Özden, Nusret Kemal Otyam, Mithat Yaban, Gündağ ve Ömer Kayaoğlu, Ertuğrul Günay, Metin Kökten, Naci Şensoy, Ahmet Aktan ile ödül kazanan Metin Güven'le Haşim Şahin'in iyi dilekleri ulaşmıştı bizlere.

Cemal Yöntem'in çağrısıyla ben de sahneye ulaştım. Vedat Güler Seçici Kurul üyesi olarak, sanatsal etkinlikle ve çağrılı olmanın mutluluğuyla şu görüşlerimi dile getirdim:

"Saygıdeğer konuklar,

Bir şair "toplumlar büyük oğullarıyla soluk alır" demişti. Bu sözün anlamını biraz değiştirerek şöyle diyebilirim: "Her kent yetiştirdiği sanatçılarla soluk alır" Bugün anısına tören düzenlenen sanatçı Vedat Güler kendi yüreğinin aydınlığını, doğup büyüdüğü bu kente, bir ışıldak gibi tutmuş; onun adının anıldığı her yerde Ordu adı da anılır olmuştur. Bu durum, böyle bir kent için az şey midir?

Bu bir sanatçının bir yerde yaşadığı toplumla iç içe olmasının çok yönlü kazanımıdır. Vedat Güler, belki ülke bazında çok üst düzeylere ulaşamadı, ancak bir sanatçı olmanın her türlü çilesini, her türlü acısını, her türlü yoksunluğunu yaşadı. O tür kişiler için 'kalemini kanına batırarak yazdı' dersek abartma yapmamış, gerçeği söylemiş oluruz. Nitekim yazdığı şiirler, öyküler, yaptığı çalışmalar, bir eğitimci olarak öğrencilerine verdiği emek, onun büyük bir gerilimi yaşamasının göstergesidir. Bu durum da onun en verimli çağında aramızdan ayrılmasına neden olmuştur.

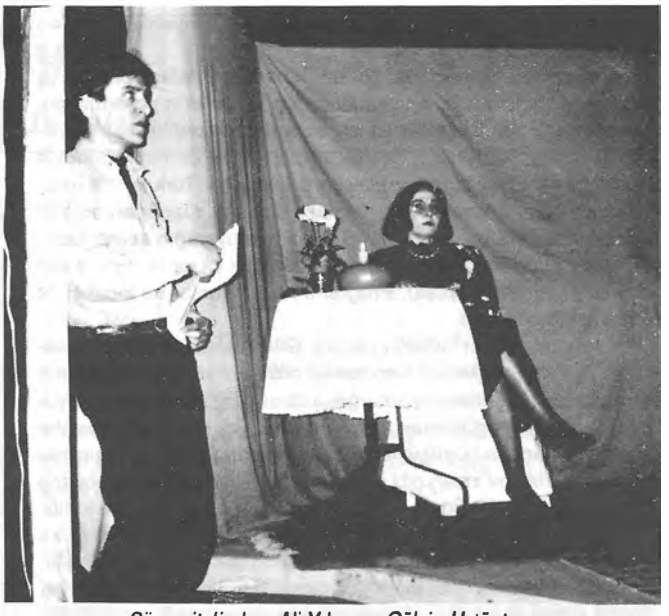

Şiir resitalinden: Ali Yılmaz - Gülçin Ustüntaş.

Kuşkusuz Vedat Güler'in yaptıkları, ürettikleri karşılıksız kalmadı. Bu gün onun ürettikleri tomurcuğa durdu, çiçek açtı, meyve verdi; dal - budak saldı. Adına ödül koyanlar, ardından armağan kitap çıkaranlar, bir sanatçıya sahip çıkmanın en güzel örneğini verdiler, adını bu kentle bütünleştirdiler. Onların emeğini burda bir kez daha kutluyorum. Bir sanatçının anısına sahip çıkmayı tarihsel bir görev sayıyorum. Gönül isterdi ki bir sanatçı yaşarken, yazdıklarını okura sunarken değerlendirilsin, o sonsuz coşkuyu okurlarıyla yaşasın, o duyarlığı damarlarında duysun. Kuşkusuz aramızdan ayrılanlara sahip çıkmak çok önemli. Ancak bir sanatçıya sahip çıkmak için neden ölümünü bekleyelim. Burda bu salonda bulunanlara, bu 'gece'ye onur verenlere bu konuda önemli bir görev düştüğünü belirtmek istiyorum. Sanatçılarımıza yaşarken de sahip çıkalım: Vedat Güler'in adını yıllardır öğretmenlik yaptığı bir dersaneye vermek için bence yitirilecek zaman yoktur. O dersanede öğrenim gören öğrencilere milli eğitimimizin en büyük armağanı bu olacaktır. Bir sokağın, bir caddenin, bir sanatçının adını taşıması, bir kentin adını ülkeye duyurmakta kazandığı en büyük onurdur. Ordu Belediyesine bu konuda görevler düşmektedir.

Vedat Güler'le birçok dergide ürünlerimizle birlikte olduk. Sayfa komşuluğu yaptık. Sanatçıları sanat denilen bir annenin çocukları olarak değerlendiriyorum. Hepimizden birbirimize akıp gelen nice duyarlıklar vardır. Bu değerlendirmenin ışığında, geceye emek verenleri kutluyor, Vedat Güler'in anısına saygılar sunuyor, sözlerimi onun bir şiirinden, bir bölümle bitiriyorum:

Yılların saçlarından tutabilsem / Getirebilsem eski günleri / Yine el ele yıldızları toplasak / Yarışsak martılarla / Şiirler yazsak / Alıp gitti başını yıllar / Alnımda çizgiler bırakarak.

Hepinize saygılar sunuyorum.

İkinci konuşmayı Öner Yağcı yaptı. Öner, özellikle Cumhuriyeti kuran kadroların kültür ve sanat alanında geleceğe yönelik büyük işler başarabilmek için önemli atılımlar gerçekleştirdiklerini belirtti. Bu atılımlarla bugünlere gelindiğine dikkat çeken Yağcı, son yıllarda Ev - İşyeri - TV üçgeni arasında bir çeşit "kıstırılmış" insanların böyle bir "gece"ye omuz vermelerinin bir yerde kültür ve sanata sahip çıkma amacı taşıdığını dile getirdi. Kültürsüzlüğün egemen kılınmaya çalışıldığı bir ortamda, bir sanatçıya, bir ilin yetiştirdiği değere sahip çıkarak onu yapıtlarıyla yaşatmanın bir

onur olduğunu belirtti. Bu konuşmalardan izleyenlere ulaşan önemli mesajlar vardı kuşkusuz.

Programın akışı içinde, bir kız, bir erkek İbrahim Dizman'ın hazırladığı bir senaryo çerçevesinde Vedat Güler'in yaşamından, sanatından önemli kesitler sundular. Ardından org eşliğinde Gülçin Üstüntaş, Ali Yılmaz, Nevin Uruk, Ertuğrul Demirel, Süheyla Anıl'ın görev aldığı bir şiir resitali gerçekleştirildi. Türk şiirinin ustalarından özgün örnekler, izleyenlere duyarlık rüzgârları estirdi. Necatigil'den Cansever'e uzanıp giden bu duyarlığın seline kapıldığım bir anda kendi şiirlerimin soluk aldığını yaşamak benim için büyük bir sürpriz olmuştu. Programı hazırlayanlar bu inceliği de gözardı etmemişlerdi.

Program, Vedat Güler'in yazdığı Gülçin Üstüntaş'ın sahnelediği "Gençlik Gençlik" oyunundan bir bölümün sunulmasıyla sona erdi. Savaş rüzgarlarının kasırgaya dönüştüğü bir ortamda oyunun oluşturduğu görünüm, hayli etkileyiciydi. Geceyi izleyenler kuşkusuz sanatın büyüsüyle yoğrulmuşlardı. OBKT salonundaki bir canlı varlık, bir insan gibi,kucak açtığı kişileri uğurlarken hüzne gömülmüştü sanki. Böyle bir salonu modern bir donanımla kültür ve sanatın hizmetine çok yönlü hazırlamak tarihsel bir görev olsa gerek. Bu konuda özellikle yerel yönetimin üst düzeyindeki kişilere çok büyük görevler düşmektedir. umarım Ordu içinde yapılan en önemli görev de bu olur. Demokrasiyi yaşatmanın yöntemlerinden biri de kültür ve sanatın dinamizmini ayakta tutmak değil midir?

★

"Gece" nice güzellikleri, sanatın getirdiği sevinçleri içten içe yaşatarak sona ererken, kendimizi, baharın gece yarısı soluğunu yudumuyla yudumlaya "Ayışığı"nda bulduk. "Ayışığı" deniz kıyısında nefis donanımlı bir yer. Pencereden Karadeniz bülün görkemiyle kendini duyumsatıyor. Böyle bir yerin danışmanlığını bir bayanın yapması da bir kentin sosyal yaşamına bir övgü kazandırmaya yetiyordu. İçerisi yerel motiflerle soluk alıyor. Bir post, bir bataryalı radyo, bir tırmık, bir el kantarı, bir mısır koçanı,bir köy evinin tahta penceresi, bir heybe, bir sepet ve daha onlarca araç duvarlarını süslüyordu "Ayışığı"nın. Böylesine güzel dekorlarla donatılmış bu yerde sanatın büyüsüne kapılıp geç vakitlere değin söyleştik. Ayışığında Aydın Üstüntaş'ın "Karadenizli öykücülerin bir öyküsünü oyunlaştırmayı görev sayıyorum. Bu işi de elim vardığı ölçüde gerçekleştireceğim" önerisini yıllarını tiyatroya veren bir kişinin sanatçı kimliğindeki özveriyi anlatmaya yeter sanırım. Öner Yağcı yaşamından, romanlarından çekip aldığı duyarlığını, Aziz Nesin'in öncülüğünü yaptığı yeni gazete konusunda bilgi vererek sürdürdü. Cemal Yöntem sevdiği bir dostu olan Vedat Güler'le ilgili çalışmaların sonsuz mutluluğuyla nice anısına yer verdi. Ordu ilinde bir Cemal Yöntem'in olması, bence o kentin göğsüne takılı duran en anlamlı bir madalyaya sahip olmasıydı. Vedat Güler'in eşi de sahip çıkılan bir sanatçının en yakını olmanın, onunla yeniden yaşamanın az çok bir yoksunluk olmadığını bizlerle yaşadı. İbrahim Dizman bütün bu etkinliklerde bir lokomotif olmanın meyvelerini, sanatçı duyarlığıyla harmanlayarak yaşadığı bir gerçekti. Durcan Yaşacan da esprilerle süslü yorumlarıyla masada neşe kaynağı oldu. Gülçin Üstüntaş'a bakarken tiyatroya adanan bir yaşamın böyle bir "gece"yle yüreğe nasıl da nakışlar oyduğunu yaşar gibi oldum. Büyük kentlerimizin dışında kaç Gülçin Hanım yetiştirebildik? Yetiştirdiğimizin kaçının değerini bilebildik? İşte çok zor bir soruydu bu. Yine de sanata adanan bir ömrün beraberinde getirdiği sevinçlerin hiçbir maddi karşılığının bulunmadığını yürekten duymak bu alanda harcanan yıllara ağıt yakmadan bakmayı öğretiyor insana. Kimi zaman insanlar zamanı durdurmak isterler, zamanın getirdiği güzelliklerin kesintiye uğramasını istemezler. İşte bu gece umarım bir masada yan yana gelen herkesin geçen zaman içinde duyumsadığı tek dilekti.

Geç vakitlere değin süren söyleşi, ayrılık noktasında buruklaştırdı yüreklerimizi. Aynı düzeydeki coşkunun yeni bir sayfası ertesi gün de sürdü. Saat 14.30'da Ordu Terminalinden Trabzon'a kalkan bir otobüsle hareket ederken, geride kalan dostlarıma, Cemal Yöntem'e, İbrahim Dizman'a, Turan Akdeniz'e, Öner Yağcı'ya bir başka baharda buluşmak dileğiyle el salladım.●

— tiyatrodan

tiyatro bir gönül işidir

● Aydın ÜSTÜNTAŞ

Kentinin sınırlarını aşarak bütün Karadeniz bölgesinde izlenir konuma gelen Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu (OBKT), 1982'lere gelindiğinde yeni atılımların eşiğindeydi. 1976'da çocuk oyunları bölümü, 1981'de Deneme Sahnesi kurulmuştu. Yeni oyuncular kazanmak için açılan kurslar tiyatro sevdalısı gençler yetiştiriyordu topluluğa. Bir önceki yıl da tüm bölge dolaşılmıştı. OBKT'yi Karadeniz'in genelinde kökleştirmek istiyorduk.

Devlet tiyatrosu yönetmen ve oyuncularından Kenan Işık'ın Devlet Tiyatrosu'nda da oynamış bir oyunu vardı: Behçet Beyin Fötr Şapkası. Oyun yazarı dostumuz Ülker Köksal, bu oyunu oynamamızı salık vermişti. Ancak, oyun toprak sorununu işliyordu. Henüz 12 Eylül koşullarını yaşıyorduk. Ağır koşullar altında özellikle turnelerimizde güç anlar yaşıyorduk. Örneğin, bir kezinde Ulubey ilçesinde, kasabanın jandarma komutanı kulise gelmiş ve "Ne yapıyorsunuz burada? Sizin izniniz yok, elebaşınız kim?" gibi anlamsız bir tutumla telaşlandırmıştı hepimizi. Ordu Valisi'nin mesajıyla çözebilmiştik sorunu.

Bu koşullarda yine de Behçet Bey'in Fötr Şapkası'nı oynamaya karar verdik. Dahası, oyunun galasını Trabzon'da yapmayı tasarladık.

Ordu ile Trabzon arasında tarihsel bir kültür ve spor alışverişi vardı. Trabzonlular, her dönem kentimizdeki kültür ve spor etkinliklerine sıcak bakmışlardı. Eski Halkevleri zamanında hazırlanan tüm gösteriler spor kulüpleri eşliğinde Trabzon'a giderlerdi. İki kent birbirine sanatın güzelliğini taşırdı durmadan. Trabzon'da tiyatro sevdalısı dostlarımız da vardı, bizi destekleyecek. O kent, dostumuz Haluk Ongan gibi bir tiyatro ustasını da yetiştirmişti. Böyle bir kentte sahne açmak, yeni dostluklara da ulaşmak demekti.

18 Mart 1983 sabahı yola düşmüştük. Dekorlar da ardımızdan kamyonla geliyordu. Biz zamanında varmıştık ama, dekorlar bir türlü gelmiyordu. Duyurular yapılmış, salon hazırlanmıştı. Perdelerimizi açamamaktan korkmaya başlamıştık. Nihayet, saatler akşama devrilirken geldi dekor kamyonu. Yollarda arızalanıp kalmıştı. Artık provaya zaman yoktu, öylece çıkacaktık sahneye.

Her şeye karşın görkemli bir gala oldu. Yorgunluk ve gerilim içindeydik; ama Trabzonlu tiyatroseverlerin alkışları, mutluluk yağmuru gibi yağıyordu üzerimize. TRT Trabzon radyosu da ilgi göstermişti oyunumuza. Nasıl oluyordu da küçük bir kent 1964'den beri bir tiyatroyu ayakta tutmayı başarıyordu? Yanıtım olağandı: "Bu bir gönül işidir." Soruyu soran "Darısı Trabzon'un başına" diyordu.

Bugün Trabzon'da Devlet Tiyatrosu var. Belediye Şehir Tiyatrosu'nun da kurulduğunu öğrendik. Tüm Karadeniz sahilinde giderek artıyor tiyatro kurumları; birbirine uzanan dost elleri gibi. Ne güzel!●

Behçet Bey'in Fötr Şapkası. Soldan Sağa: İsa Küçük, Ayşe Aydemir, Hülya Karakaş. 1983 oyunun Trabzon galası.

anjiyo

● Muzaffer UYGUNER

Anjiyo, tıpta kullanılan bir terim; ama, burada bir öykü kitabının adı. Yılmaz Çongar, dokuz öyküden oluşan kitabına **Anjiyo**(1) adını uygun bulmuş. Kitaptaki öyküleri okuduğumuzda, olayların ve bu olayların anlatımının ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Kitabın arka kapağında, Faik Baysal, "Çongar, yazarın sihirbaz değil, anlatan adam olduğu gerçeğini anlamış" diyor. Elbette yazar sihirbaz değil, anlatan, anlatabilen kişidir. Ancak, anlatmaktan anlatmaya ve anlatımdan anlatıma fark vardır. Lale Demirtürk'ün, Çağdaş Türk Dili Dergisi'nin Temmuz 1990 tarihli 29 uncu sayısında yayımlanan "Kısa Öykü Estetiğine Kuramsal Yaklaşım" adlı yazısında okuduğumuza göre, Edgar Allan Poe, N. Hawthorne'un **Twice - Told Tales** yapıtı ile ilgili yazısında"bir öykü ustasının eşsiz ya da tek bir etki' yaratmasının öykü sanatının özü olduğunu" vurgulamıştır. Elizabeth Bowen'e göre ise "kısa öykü geçerli merkezi bir duyguya ve lirik şiirin içsel kendiliğindenliğine sahip olmalıdır".

Çongar'ın öykülerini okuduğumuzda "Anjiyo", "Oğlum", "Acaba Kızı Nasıldı" adlı öyüklerde olayların anlatımına ağırlık verildiği ve bir çok olayın ardarda sıralandığı görülüyor. Oysa, aynı olaylar, değişik bir kurgulama içinde verilebilirdi ve o zaman olayların ağırlığı ortadan kalkardı. "Sürücü"de, olay - durum dengesi sağlanmışıtr. "Çocuk", "Fal" ve "Esin" adlı öykülerde ise kendini gösteren "merkezi bir duygu ve lirik şiirin içselliği" duyulabilmektedir. "Arkadaş" adlı öyküyü de "Sürücü" ile aynı ölçüler içinde değerlendirmemiz gerekiyor.

Çongar'ın öykülerinde toplumumuzdaki bazı sorunlarla kişisel bazı durumlar görülmektedir. "Anjiyo"da, kalb hastası olan bir kişinin sayrılar evindeki günleri ve oranın ortamı görülüyor. "Sürücü", bir şehiriçi otobüs şoförünün günlük yaşamı ve çevrenin baskısı sonundaki bunalımının öyküsüdür. "Çocuk", geçimsiz bir aile ortamını önümüze seren toplumsal bir öyküdür; ama, çocuk ile ailenin öbür kişilerinin ruhsal yaşantısını da yansıtır. "Fal", bir ölüm olayının değişik bir yorumu ve insan yaşantısının değişik bir oluşumudur. "Oğlum", bir hekimin, çocuğunun ölümü karşısındaki bunalımıdır; ama, olaylar zincirine bağlı bir masalsı kurgudadır. "Acaba Kızı Nasıldı" için de aynı sözleri söyleyebiliriz. "Arkadaş" ise toplumumuzdaki bırakılmış çocukların durumunu ve çevrenin gereksiz davranışlarının, bırakılmış çocukların ruhsal bozukluğa sürüklenişinin bir öyküsüdür. "Yalnız Adam ve Mutluluk" ile "Esin", yalnız yaşayan erkeklerin yaşamını ve kendilerini oyalamak için buldukları yollarla yalnızlıktan kurtulup mutluluğa yönelişlerini anlatır. Mutluluğa gidiş, yalnızlık baskısından ve bunalımından kurtuluş için yollar elbette ayrıdır. Birincisinde doğanın ve yaşamın güzelliğini görüp duyumsamak, ikincisinde yazmağa yöneliş sözkonusudur.

Çongar'ın öykülerinde masalsı bir kurgu ve anlatım daha çok görülmektedir. Üzerinde durduğu konular, durumlar, insanların yaşantıları daha başka bir anlatım düzeni, daha başka kurgulama ile öyküleştirilebilir. Öykü ile masalsı anlatım arasında büyük bir aralık olduğunu sanıyorum. Buradaki öykülerdeki olaylar / etkiler dizisi ya da dizeleri ya uzun öykü ya da roman için temel olabilir.

Belirttiğimiz gibi, bazı öykülerin iyi örnekler olduğunu bir kez daha söyleyebiliriz.●

*(1) Yılmaz Çongar, **Anjiyo**, Öyküler, Edebiyat Gazetesi Yayını, İstanbul 1990, 59 s.*

semaver

gündoğdu sanımer

rus semaverlerinde tüter çocukluğum
çırayla tutuşturup kalafka kömürünü
kurumuş çam kozalağı atardık
bacasından içeri

nasıl da kıvrılır duman
reçine kokusu saldırırdı üstümüze

şişman bir kadına benzer rus semaverleri
şapkasıdır tepesinde
porselen çaydanlık
ve seylan çayı demlenmektedir
belki rize çayı

"semaverin musluğu var
çoban gibi ıslığı var"

şarkılar söyledik oyunlar oynadık
koştuk kırsal cennetinde trabzon'un
yoruldu çocukluğumuz sonunda
en zarif bardaklardan içtik
kırmızı şarap renginde demli çayı

uyur mu çamağaçları soğuksu'da
koşuşan çocuklar var mı
kır gezilerinde

unutmuşum altın rengi semaverleri
şimdi çömlekçi'de / bir gürcü kızı elinde

ömer turan eyuboğlu'dan bir şiir

küçüğümün peşinden

"Anla sana!"

Çiçekte tad bulamıyan
Arı der ki: Balım gitti.
Tanrım eyle ona beyan:
Gül der: Soldum, alım gitti.

"Gelmiyecekmiş..." dediler,
Yaramı neşterlediler!
Sustu bülbül, soldu güller;
Saçları sırmalım gitti.

Ağlasın sevdiği "Sevim(*)"
Üç ay kiralanan evim;
Kesik baş gibi yüreğim
Çırpınsın!... Güzelim gitti.

Bahar amma gördüğüm güz;
Bastığım kar, kırağı, buz...
Uzaktan da olsa yalnız
Görmekti emelim... gitti.

Durmadı indi şehire,
Sırtım çöktü birdenbire,
Günler kemire, kemire
Peşisıra salım gitti.

Kana yüreciğim, kana...
Gör noldu garib Turan'a:
Döndüm kırık bir fidana;
Körpe, eşkin dalım gitti!

Olasa Köyü - 1946

(*) Şairin Bebek yeğeni

"KARADENİZ DEDİĞİN DENİZ DEĞİL İNSAN"

.....
Yan gelmiş oturmuş Trabzon beyleri
Hatmi çiçekleri serin bahçelerde.
Havuzlarda karpuzu orta yerinden çatlatan su
Hovarda akşamlardan kalma rakı kokusu.
Can sıkıntısından ıplık ıplık eğirir denizi,
Tebriz işi minderlerde,
Gözleri baygın hanım sultanlar!

Yan gelmiş oturmuş fındık beyleri,
Halı olmuş genç kızların emeği,
İner gelir ince saz Trabzon akşamları,
Şıkırdar kadınların altın bilezikleri,
Gözleriyle sularlar o güzelim bahçeleri,
Güverte sofalarından inip o bahçelere,
Akşam sefaları gibi açar çocuklar.
.....

Ceyhun Atuf KANSU

denizler

● Ceyhun Atuf KANSU

akçaabat pazarı

denize karşı insan

Karadeniz dediğin deniz değil insan
Gelir vurur Akçaabat pazanna.
Güneşe bırakılmış balık ağlanyla
Kayıklanyla kumlara çekilmiş
Denize karşı insan!
Kalabalık, güzel, çalışkan,
İner çam direkli gemilerle.

Karadeniz dediğin mavi değil yeşil,
Çocuk dudaklarını yakan incir,
Yaprak tütün boyatmış mısır yeşil,
Dağ taş karanlık fındık yeşil,
Gözleri zeytin koyu yeşil,
Yeşil oğlu yeşil Tann torunu yeşil.

Deniz gelmiş Akçaabat'ta durmuş,
Kimin için bu deniz?
Ağlarımız, bir yıldız düşmüş içine,
Düşmüşüz çoluk çocuk peşine,
Fındık dallarını aralayıp baktığımız
Oh - dediğimiz
Yırtık ağlarımızdan can balığını yitirdiğimiz
Bizim için bu deniz.

Irmak dağlardan dolana dolana,
Kimin için bu ırmak?
Tomruklar iner karaormanlardan,
Alabalık tutar bir yaz günü
Gözleri sulara düşen çocuklar.
Oh - dediğimiz,
Yonttuğumuz o daldır, yüzer, yitik,
Bizim için bu ırmak.

Gece gündüz büyük fındık dalları,
Kimin için bu bahçeler?
Gelen geçen yolcu bulutlar,
Yeşil yağmurları bırakıp gider,
Kızlarımız ufak ufak sefere sürdüğümüz,
Oh - dediğimiz,
Solgun yüzlerle dönülen yorgun deniz,
Bizim için bu bahçeler.

Karadeniz'in yolları gemilere bakar,
Kimin için bu yollar?
Görele'ye varmak için,
Ardarda otobüsler, kamyonlar,
Ana baba kardeş bir dağ ardında,
Oh - dediğimiz,
Bir kavuştuğumuz, bir yitirdiğimiz,
Bizim için bu yollar.

Tirebolu'da demirciler örse vursa,
Akçaabat denizinden duyulur.
Çarşılarda bakır dövse bakırcılar
Denizler kızarır gün batarken.
bir kız peştemal dolasa beline, fındık dalı beline,
Köylüler konuşsa noter kapısı önünde,
Bir terzi ceket dikse iğnesinin türküsü
Duyulur Akçaabat denizinde.

Bir adam çıksa ses etse,
Sesi gelir buralara kadar.
Akçaabat denizinde bir ağ çekilir,
Sesi çıkar şu dağlara dağlara,
Horon havasıyla, el ele ölüme karşı,
Yürür denize karşı insanlar.

mısır tarlasına bakan ev

Akçaabat pazarından vurdun mu dağlara doğru,
Hepimizin evleri belli.
Çocuk düşlerimizde kaptanların kayıkları,
Deniz görünmez artık, yılda bir gördüğümüz.

Akçaabat pazarından vurdun mu dağlara doğru
Fındık denizleri bizim bildiğimiz,
Ablamın iri gözleri güzel çıtır çıtır kınlmış,
Neye yarar derim bu yeşil hey bu yeşil dediğimiz.

Akçaabat pazarından vurdun mu dağlara doğru
Mısır tarlasına bakar bizim evimiz,
Mısır tarlasına bakar evimiz ağaçtan,
Mısır tarlasında sallanır boyalı ağaç beşiğimiz.

Akçaabat pazarından vurdun mu dağlara doğru
Eliçi da! Bir tarla, yaşama sevgimiz,
Kayalara tırmanarak ektiğimiz,
Onca toprak çoluk çocuk sevdiğimiz.

Akçaabat pazarından vurdun mu dağlara doğru,
Doğduğum evdir o akça,
Önünde mısır ekili bahçe,
Bellidir toprağa boyun eğmediğimiz,
Da! gülen san! Gündelik ekmeğimiz.

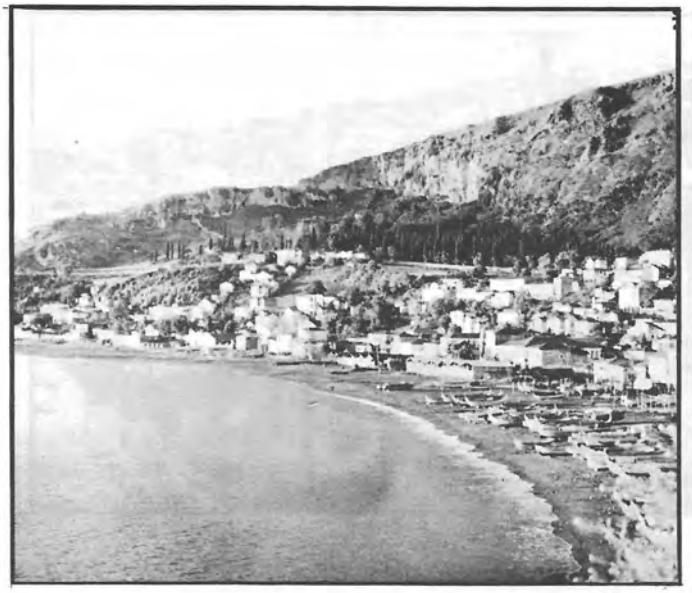

dağ yollarındaki kemençe

Maçka dağlarına yansır bir kemençe,
- Kayalardan kayarım -
Hatice! Hatice! Hatice,
Evlerinin önü bahçe,
Gözlerinin içi bahçe.

Yeşildir Maçka dağları,
- Bulamadım ayarım -
Hatice! Hatice! Hatice,
Severim seni gizlice,
bir tek dalda fındık olsak iç içe.

Köyünün adı Meksila,
- Ben bu dertten ölürsem -
Hatice! Hatice! Hatice,
Uyuma sen o gece,
Dirilirim el edince.

Kemençemin telleri, kopar ince telleri,
- Kaderime sayarım -
Mısır kokar Hatice'min elleri,
Kız nerden buldun böyle gülleri,
Hatice! Hatice! Hatice,
Dağlar kokar sen göğsüne sokunca,
Dağlar napsın o sendeki gülleri,
Bana versen kız Hatice o gülleri, gülleri!

deniz kahvesi

Bir kahve, sabah, kapısında deniz,
Giren yabancı kim?
Sorar kupa kızlar, yorgun uşaklar,
Açık pencerelerde deniz.

Denizde Erzurum vapuru,
Nerelisin uşağım buralı mısın?
Nereli? Nereli? Yolcu susuk,
Unutmuş.

Ben yurdumu şu vapurda yitirdim,
Benim yurdum koç boynuzu,
Dolaşık bir karışık geçilmez,
Benim yurdum halk masalı.

Bir deniz kahvesi, akşam kapısında ay ışığı,
Duvarlarda Fatih Mehmet'in resimleri,
Garîp yolcu daha gitmedi,
Ay düştü çoktan denize.

Ay düştü Kanlıca tepelerine,
Giden Erzurum vapuru,
Geçer mor salkım ikindilerde,
Ötey gün Kanlıca önlerinden.

Vurmuş denizin karanlığı pencerelere,
Pencerelerden geçer ışıklı direkler,
Tutamazsın akıp giden gemileri,
Yüreğinin dibinde yosunlar kan içinde,
Yüreğinden demir almış, gitti gider.

fındık dalları altında

Deniz kahvesinde Hatice'nin öyküsü
Onbeşinde gül deren elleri nerde?
Elleri, elleri düşmüş kalmış
Bir kanlı bıldırcın fındık bahçelerinde.

Karadeniz kızları, Hatice'nin adaşları,
Biri sevmiş bir ağanın oğlunu
Öyle yücelerde uçma gönlüm,
Kınlmış kanadı düşmüş.

Tutulmuş biri rüzgârların en oynağına
İlkin o güzel dudağından öptürmüş
Sıcak yüreği çırpına çırpına
Vermiş gitmiş kızlığını bu dalların altında.

Yorulmuş kalmış biri, elleri kuş,
Dökülmüş eteğinden taze fındıklar
Gözlerinde ağır Giresun öğleleri,
Uzanıp, ıslak topraklarda uyumuş.

Gizli gizli öksürür ağaçlar altında biri,
Yüreği bir eski orman gibi çürümüş.
Kaldıramaz olmuş ellerini,
Solmuş kırmızı gül, yanakları.

Biri durmadan fındık toplar,
Durmadan türkü söyler.
Olursa böyle olur kızın yiğidi,
Böylesini görmedi bu bahçeler.

Birinin öyküsü kanlı biter,
Bir gelin Görele köylerinden,
Döne döne gelir hamsi bıçağı,
Bu dalların gölgesinde vurulmuş.

Bu fındık dalları, bu fındık dalları,
Neler bilir, ince fındık dalları,
Hepsinin köklerinden yaprağına konuşur,
Karadeniz kızlarının elleri.

Bir amansız yağmura mı tutulmuş?
Fındık dallarına asılmış bir sinsi fener,
Baba ocağından kopup kopup gelirler,
Yorgun argın yaprakların arasına düşerler.

eski trabzon konakları

Yan gelmiş oturmuş Trabzon beyleri
Hatmi çiçekleri serin bahçelerde.
Havuzlarda karpuzu orta yerinden çatlatan su

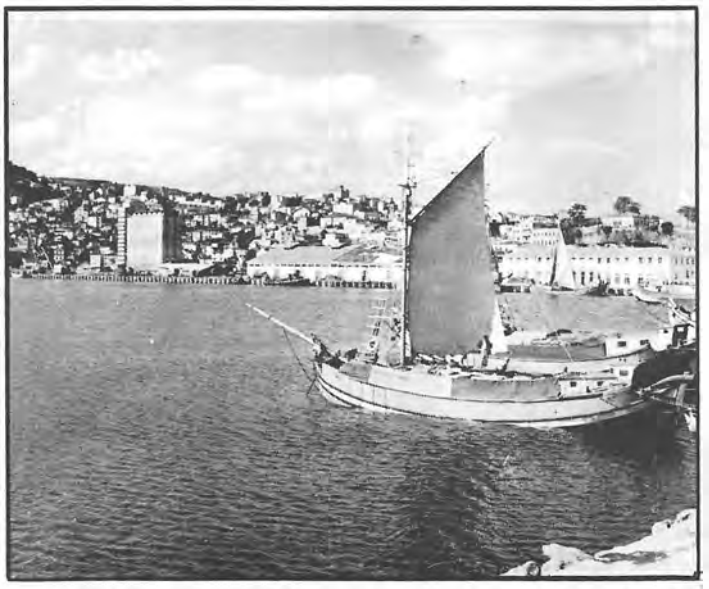

Hovarda akşamlardan kalma rakı kokusu.
Can sıkıntısından iplik iplik eğirir denizi,
Tebriz işi minderlerde,
Gözleri baygın hanım sultanlar!

Yan gelmiş oturmuş fındık beyleri,
Halı olmuş genç kızların emeği,
İner gelir ince saz Trabzon akşamları,
Şıkırdar kadınların altın bilezikleri,
Gözleriyle sularlar o güzelim bahçeleri,
Güverte sofalarından inip o bahçelere,
Akşam sefalan gibi açar çocuklar.

Çevrili duvarlar ortasında Rum dilberleri,
Penelopenin ortakları,
Çıkıp balkonlardan gözlerler gemileri
Altınları, üzümleri, deniz dokuması ipeklileri,
Beklerler soygunlardan dönen hovardaları
Gül topuklardan öpecek boğalar soyunu,
Türkülerle açarlar o sıcak döşekleri.

topal osman ağa

Aman ağam aman Topal Osman ağa,
Bir yangın gibi gelir oralardan,
Başı karanlık Giresun dağlarından
Bilenmiş halk hıncı çeteleriyle,
Verir kral Kostaki'nin konağını ateşe.

bir eğrelti otu gibi

Ve geride unutulmuş
Toprağa bağlı eğrelti otları
Öyle tutunmuş yaşamaya
Güneş görmeyen ormanlarda,
Çarpar yeşil yüreği,
Toprakla gökyüzü arasında barış soluğu.

Ve geride mısır tarlalan,
Kara lâhana çorbası, mısır ekmeği,
İri gözleri ıslak, eğrelti otu kızlar
İnce ellerinde fındık kabukları
Kutsal sofraların ışığında parlar dişleri,
Fındık işçileri.

dağ çilekleri

Deniz tanrıları bir bayram günü,
Bu kıyılara çıkmış olmalılar,
Deniz tanrılarının çocukları, bir oyunda,
Bıçak atmış olmalılar gök bitimine,
O günden kalmadır Karadeniz dağları
Gökyüzünü bölük bölük kesen.

Unutmuş olmalılar, Tanrı kızlan soylarını
Mavi yosun ayaklarıyla yürümüş olmalılar,
Bir dağı deniz soluğuyla bölüp ortasından,

Yürümüş olmalılar yalınayak,
Yeşil giysilerini unutup geç vakit dönmüş olmalılar,
O günden kalmadır altın vadi.

Deniz tanrılarının seviştiği demler,
Ak direkli gemilerle dalga dalga,
İnmiş olmalılar Vona kıyılarına,
O günden kalma şölen artığı bu deniz,
Tanrıların öpüştüğü yerdir, taze tüter,
O günden kalma, bu kekik kokusu.

Deniz tanrıları bayram edip gitmişler,
Gökyüzünde durur halâ bıçakları,
Unutulmuş giysilerin kıvrımlarında çıplak çocuklar,
Yol kıyısında bir küçük kız çilek satar yalınayak,
Mutlu çocukların ormanlarda oynadığı günlerden,
O bayram günlerinden kalma dağ çiçekleri.

vona kıyılarında bir mezar taşı

Vona kıyılarında derin mavi deniz,
Gelir gelir vurur kayalara.
İki dut ağacı orada,
Buzakların otladığı yalnızlıkta,
Deniz çiçekleri açmış pembe.

Ne güzel bir ölüm seçmiş,
Uyur orada, dalgaların beşiğinde.
Yolcular, garipler evliyası,
Dut ağacı altına uzandım,
İmrendim sana.

Deniz rüzgârlarının yazdığı taşında,
"Bugün bana, yarın sana"
"Geçen yolcu! bir dua yolla bana"
Ey! Ölümü bir sonsuz deniz haline getiren evliya,
Senin yanı başına gömülmek olsun, en güzel dua.

Ölüm burada öyle kolaz ki insana,
Bir kırmızı dut sepetinden desem öyle,
Dağıtılmış çocuk ellerimize kıpkırmızı,
Ölümü hiç bilmediğimiz o ikindilerde,
Bir sana, bir bana.

trabzon ağıdı

Kalkmış güzelim sabaha açmış penceresini,
Dalga köpüğü Trabzon evlerinden biri,
Silkelemiş düşlerini pencereden,
Bakmış evinin ayak ucunda,
İnce bir örtü mavi deniz.

Yeniden çalsam mı o kapıyı?
Duvarlarından at kestaneleri taşan,
Erik ağacı bıraktığım gibi,
Altında oturduğumuz, konuştuğumuz günden,
Deniz o günden kalma lâcivert.

Döndüm geriye deniz parkına,
Fındık bahçelerinden bir ıslak saç,
Geldi dolandı boynuma,
Giresun'da kayıklar, yeşile boyalı kayıklar,
Çoktan açılıp gitmiş bizim kayığımız.

Gezdim dolaştım o eski yerleri,
Gözlerinin güneşinde ısınmış bahçeler,
Diri, taze barbunyalar, öğle yemekleri,
Bir daha kurulmayacak olan sofra,
Rüzgârlar alıp götürmüş örtüsünü.

Dört bir çevrem deniz,
Anılar adasına, nerden düştüm?
Çocuklarım kumsallarda yalınayak,
Karpuz getirmişler Tekirdağ'dan,
Haydarpaşa nhtımında mavnalar.

Döndüm rakı içtim ince saz ile,
Güneş yemişleri toplayan çocuklarımdan uzak.
Uzaklarda güzel kadınlarımız
Çekildi mi sıcaklıkları başlarımızın altından.
Dağ taşıdır, soğur yaşamamız.

Nerde o katıksız mutluluk
O dolup dolup boşalmazlığı denizin,
Suların Trabzon'dan İstanbul'a aktığı saatlerde,
Bizler de akıp gitmişiz ama güzelim,
Biz nerde? Hani aşkımız? Deniz nerde?

(Fotoğraflar: Arslan Pulathaneli'nin Arşivinden)

çoğul mavilik

● M. Güner DEMİRAY

Ozan ve eleştirmen Ahmet Köksal'ın üçüncü şiir betiği Çoğul Mavilik. Bilim Kitabevi yayınlamış. Anımsayacaksınız, daha önce Yanık Sarı'yı (1958), sonra Sonsuz Haziran'ı (1962) çıkarmıştı ozan Köksal. Ben onu B. Gider ve Ş. Saba ile birlikte hazırladığı "Atatürk İçin" adlı antoloji betiği ile tanıdım. O zamanlar Sivas'ın Çepni köyünde öğretmendim. Yeditepe yayınları arasında çıkan bu seçkiden çok sayıda getirmiştim. O günün koşularında büyük bir boşluğu doldurmuştu bu antoloji. Ben ve öğrencilerim kasımların solgun ve sarı yaprakları içinde, mayısların çiçeğe durmuş kayısı ve badem ağaçları altında bu güzel derlemeden usta malı Atatürk şiirleri okurduk.

Hele bu günlerde bakıyorsunuz adı sanı duyulmamış birçok kişi kendi olanaklarıyle on betik birden çıkarıyor. Bunların çoğu şiirlerini dergilerde yayınlatmamış, ilk sınavdan geçirememiş bile. Çalakalem karaladıkları denemelerini hemen tez elden, çarçabuk kitaplaştırmışlar. Oysa gerçek şiir ömür boyu uğraş ister, kılı kırk yarmak gibi bir ince çalışmayı gerektirir. Bu ürünler okunur mu, ilgi görür mü, bilemem. Desinler ki, Ahmet Ağa'nın kırmızı çubuklu bağı var. Öyle bir heves bunlarınki.

Köksal'ın şiirleri kitaplar dolusu değil. Ama o bir kuyumcu titizliğiyle çalışmış şiirleri üzerinde. Az, fakat özgün ürünler üretmiş. Uzun bir zaman içinde bir ipek böceği gibi sessiz ve derinden kozasını örmüş ve sunmuş bizlere. Zaten kendisi geleneği olan köklü bir ozan. Kalburüstü sanat ve yazın dergilerinde okura iletmiş şiirlerini ilkin. Bağırmıyor, haykırmıyor, içten ağır ve dokunaklı, düşünen şiirler tümü de. Gereksiz uzatmalara kaçmamış, doğal bir akış içinde yürümüş. Tüm tutkulardan arınmış. Şiir betiğinin adını da ilginç buluyorum ben. Ozan renklerin gözlüğünden bakıyor nesnelere, mavilik içinde gidiyor yorumlara. Ozanın kendisi resim öğretmeni, plastik sanatlar eleştirmeni. Bu bakımdan renklerle iç içe, kucak kucağa. Ressamlar da bu şiirlere eğilerek onları çizgi çizgi desen desen yeniden yaratmışlar. Burhan Uygur, Mustafa Pilevneli, Ergin İnan, Nevzat Akoral, Mehmet Özer ustalıklarını ve yorumlarını katmışlar bu dizelere. Şiir ve resim el ele vermiş sanat yolunda.

Nedir Çoğul Maviliğin çağrıştırdığı? Bu evrende hep sevgiler, aşklar kanatlanacak, mutlaka haksızlıklar, kötülükler boğulacak, hakça paylaşımlar gerçekleşecek, çağdaş bir tüze yeşerecek, gerçekler gün ışığına çıkacak. İşte böyle onurlu bir yaşam, mutlu bir dünyadır bence bu yaratımlardan çıkan sonuç. Evet, bu açıdan sesleniyor şiirler bize. Çünkü yanlış yaşamamızı örten çoğul maviliktir. Hele nesnelerin birbirini sürüyüp üreterek gitmesi bir diyalektik gelişimi sergiler.

I
Nereye gidiyorsun deniz
Bir damladan çoğala çoğala
O yanlış yaşamamızı örten
Ey çoğul mavilik
Ey çoğul gök yalnızlığı
Birbirinizi sürüyüp üreterek
Nereye gidiyorsun...

(ÇOĞUL MAVİLİK, sayfa: 7, Yeditepe, Temmuz 1967, sayı: 135)

Memleketimizin tarihi, bozkırdaki bir kayadan billur bir kaynak suyu gibi sızıyor Anadolu Yazıtı'nda. İnsanın ve ekmeğin tarihidir bu, uygarlığın en eski sesi.

I
Bir ucu Firikyalı bir kadının elinde
Ninemin dokuduğu kilimin bir ucu
Zamanı eğiren kirkit
Uzadıkça uzar düşlerimize
Ağırlığı tartısız Küçükasyalı gece.

II
Bir sensin uçtan uca
Dağca esen, yelce konuşan
Yunus'un, Köroğlu'nun soluğu
Suskun ırmakların yanı sıra
Akıp gelen..
.....

(ANADOLU YAZITI, Papirüs, Mart 1969, sayı% 33)

Çok zaman düşlerimizin kanı dolaşır deniz dibi çarşılarında. Bu Akdeniz kanıdır, Akdeniz sıcaklığıdır. Gecede bir balıkçı motoru pat patlarla ayışığı gerdeğinde Marmaris'ten açılır mavi ufuklara. Cennetler doğar o ufuklarda. Sonra:

IV
Bir Fenike mavisi koşar ötelerden
Çağdaş sürgününe özgürlüğün
Büyütür durmadan bir aydınlığı
Bodrum'da yüreği Akdeniz'in.

(AKDENİZ ÜZERİNE, Yeditepe, Aralık 1969, sayı: 164)

Teknik ne değin gelişse de insanlaşmamız, çağdaş insan olmamız o değin hızlı değil. Hep arkadan geliyor insan olma çabamız. Uluslar birbirlerinin gırtlağına sarılmak için fırsat bekliyorlar hâlâ. Nükleer güç, yıldız savaşları gündemde yine.

Nerde kara kömürden aydınlıklar çıkaran,
En olmaz düşleri gerçekleştiren insanoğlu.
Dört yanımda dört boşluk,
Sputnikler karanlığımızı azaltmıyor.

(BOŞLUKTAKİ ADAM, Yeditepe, Ağustos 1958)

Ama umut kapıları açık. Geleceğe tam bir güveni var ozanın.

.....
Bir devrim çağnısı kadar
Karşı durulmaz yarın,
Yenileyecek insanı.
.....

(ÜLKE, Yeni Edebiyat, Nisan 1971)

Tüm yönleriyle yaşam buğulanıyor bu şiirlerde. Güneş, ağustoslar, dostluklar, ıtır çiçekleri, İmroz'un tuzlu suları, tomurcuklanan türküler... Öyle bir yaşam ki, yerde, gökte sonsuzluğa yörüngesini çizer, şiirin dölyatağında büyüyen bir çığlık, ölümün uçurumunda sessiz açan kan rengi bir gelincik olur.

Doğanın ayrı bir yeri vardır Köksal'da. Ondaki doğa doğurgan ve kendini yenileyen bir doğadır. Her türlü kirlenmeye, saldırıya direnen bir yeryüzü. Doğabilim ve Dinlence şiirleri pastoral yapıda seçkin örneklerdir. Ancak Doğabilim şiirinde Necatigil'in Kır Şarkısı'ndan çağrışımlar da sezdim. Ama ben bunu doğal karşılıyorum. Elbette etkileşim olacak.

Denizaltında kımıl kımıl bir dünya
Yosunlar, deniz yıldızları,
Midyeler, kırmızı mercan ağacı..
Kırların üstü ayn bir evren
Balözüne koşan arılar,
Uç - uç böcekleri, kanncalar...
Bitkiden böceklere, yapraktan yıldızlara
Doğurgan bir yeryüzü
Kendini yenileyen doğa
Hepimizi kuşatan o sonsuz uyum

(DOĞABİLİM)

Sanırım söyleyecekleri daha bitmemiştir ozan Ahmet Köksal'ın. Çünkü doğurgandır o, kısırlığa karşı durur. Bunun için onun yeni türkülerini bekliyorum.●

"çağın öykücüleri"

*Çevre kirliliği ve savaşın yıkıcılığı konusunda ÇAĞ MOBİLYA'nın ressam Reha Yalnızcık'ın desen - grafiklerinden yararlanarak hazırladığı takvim aracılığıyla açtığı "ÇAĞIN ÖYKÜCÜLERİ" yarışmasını Ankara'dan 13 yaşındaki **Murat Süren** kazandı. Çocukların / gençlerin hayal dünyasını genişletmek, zenginleştirmek, çevre ve savaş konularındaki duyarlıklarını artırmak, edebiyatımıza yeni yetenekler kazandırmak amacıyla düzenlenen ve 150 kişinin 200 dolayında öyküyle katıldığı yarışmada İstanbul'dan **Doğu Erte** (12 yaşında) ikinci, **Gamze Kalaycı** (14 yaşında) da üçüncü seçildiler. **Serpil Gültekin** ve **Derya Arıcan**'ın mansiyon kazandığı "ÇAĞIN ÖYKÜCÜLERİ" yarışmasında jüri üyeleri ressam **Reha Yalnızcık**, yazarlar **Gülten Dayıoğlu, Mustafa Ruhi Şirin, Alâettin Bahçekapılı** ve Çağ Mobilya'nın sahibi **Mehmet Kabadayı**, küçük yarışmacılar **Dilek Damla Bahçekapılı, Nilgün Akçay, Rezzan** ve **Mahir Özer, Nagihan Dural, Ömer** ve **Meriç Murathan, Burç Bora** ve **Çiğdem Yalpur**'un öykülerini de başarılı buldu. Çağ Mobilya'nın dağıtmayı kararlaştırdığı 20 milyon değerindeki komple genç odası, komple çocuk odası, 4 adet bisiklet ve her yarışmacıya yazarların imzalı kitabı armağanları 18 Mayıs Cumartesi günü yapılacak bir törenle sahiplerine verilecek. Ülkemizde öykü alanında verilen maddi bakımdan en büyük ödül olma niteliğini kazanan "ÇAĞIN ÖYKÜCÜLERİ" yarışması hakkında yazar **Gülten Dayıoğlu**, "bu güzel ve özverili girişimler için Mehmet Kabadayı'yı kutlamaktan kendimi alamıyorum" derken, **Mehmet Kabadayı** da "çocuklar ve gençler için hiçbir fedâkarlıktan kaçınmamanın toplumun görevi olduğunu, bu tür yarışmaları geleneksel leştirmeyi amaçladıklarını" vurguladı.*

Yarışmada birinci gelen ürünü yayımlarken„ ürünün dergide yayımlanmasını sağlayan arkadaşımız Alâettin Bahçekapılı'ya içten teşekkür ederiz.

KIYI

Evvel zaman içinde, bulut bulut içinde gökyüzünde, sonsuz huzur ülkesinde, Ağlayan bir bulut vardı. Göz yaşları, yağmur olur, yaş olur, yeryüzüne yağardı. Dere olur, göl olur, şırıl şırıl çağlardı. Bulutlar ülkesi, umutlar ülkesiydi. Kim ellerinin gök yüzüne kaldırır, umutla bakarsa, umutlar olgunlaşır, mutluluğa dönerdi.

Günlerden bir gün Ağlayan Bulut'un gülen bir bebeği oldu. Bebek bulut, sevgi ile büyüdü. her çocuk gibi, büyüdükçe kendini, çevresini, doğa olaylarını merak ediyordu.

Güneş; annesinin arkadaşı, yağmurlu bir günde, yedi rengini birleştirerek Gülen buluta bir köprü armağan etti.

Bu köprüye annesi "Ebem, Gökkuşağı" büyük annesi "Alâim-i Semâ" diyordu. Gülen Bulut ve arkadaşları bu köprünün üstünde saklambaç, körebe, elim sende oynadılar. Ama sevimli bulut içinde, tâ yüreğinde, tarifsiz bir tutku ile yeryüzünü görmek istiyordu. Annesinden izin aldı. Sis oldu, yeryüzüne indi. Ayaklarının dibinde bir küçük yaprak duruyordu. Adı: Filiz. Ormanın, toprağın, yeşilin süsüyüm diyordu.

Yürümeye devam etti. Yolunun üzerinde bir çiçek. Adı: Gül çiçek.

neşede - hüzünde

elde bukette

saksıda çiçekte

mutlulukta çelenkte yaşarım.

Yol uzun, az gitti, uz gitti. Bir böcek, yok - yok adı: Kelebek. Yanağından öptü bulutu. Ben sevgiyim, ben ilgiyim, elle tutulmaz şeffaf, hissedilen...

Küçük bulut, az zamanda neler görmüş, kimlerle tanışmıştı. Yoruldu, bir köşeye ilişti. Düşünmek, dinlenmek istiyordu.

Gözlerini gökyüzüne kaldırdı. Hızla bir cisim yaklaşıyordu. Dudaklarında gülüşü dondu. Dolu oldu, kar oldu. Ağlıyordu; kulakları sağır eden bir ses, ben kinim, ben öfkeyim, ben savaşım diyordu.

Koşuşan insanların ayak sesleri ve acı sirenler duyuluyordu. Bu bir savaş alarmı idi. Her yer kararmıştı.

Zaman zaman sis olup, aramızda gördüğümüz o bulut, umutludur. Yeryüzüne BARIŞ dolu günlerin gelmesini bekler durur.●

Murat SÜREN

bir şenliğin belleği: baston dergisi

● İbrahim DİZMAN

Devrek, dünyaca ünlü bastonların üretildiği kentimiz; yüzyıllardan süzülüp gelen ağaç işlemeciliğin bastonla doruğa ulaştığı bir yöre.

Devrek'te yedi yıldır bununla ilgili bir şenlik düzenlenmekte: Devrek Baston ve Kültür Şenliği. Bu şenliğin kültür boyutu son iki yıldır ağırlık kazanmaya başladı. Bu anlamda, 1989'da on bir yazarın katıldığı bir imza günü, **"Demokrasi ve İnsan Hakları"** konulu bir panel, kitap sergileri, söyleşiler ve AST-'tan bir oyun sunulmuş sanatseverlere.

1990'da, dokuz yazarın katılımıyla gerçekleştirilen imza gününün yanı sıra, resim, fotoğraf, yazma, ahşap, seramik sergileri düzenlenmiş; altmış yıllık BARTIN gazetesinin Devrek'e ilişkin arşivi meraklılarına sunulmuş. Ayrıca **"Laiklik ve Kadın Hakları"** konulu bir de panel düzenlenmiş.

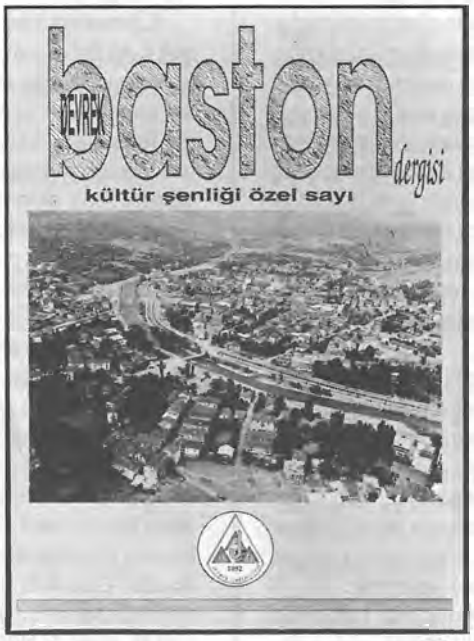

Her yerde ve her şeyin festivalinin(!) yapıldığı ve giderek düzeysizleştiği ülkemizde, bu tür etkinlikleri kalıcılaştırmanın bir yolu, onlara kültür / sanat boyutu kazandırmaktan geçiyor. Devrekliler de bunun ayırdında. Bu kalıcılığı pekiştirmek için de her yıl yayımlanması öngörülen bir dergi hazırlamışlar: BASTON

Saadet Balcı, **Mustafa Kademoğlu** ve **Mithat Yaban** tarafından yayıma hazırlanan derginin ilk sayısında son iki yılın etkinlikleri tanıtılıyor.

BASTON'da Mithat Yabanve Cengiz Ertem, bastonun tarihsel yanını işleyen yazılarıyla yer alıyorlar. Halen baston yapımıyla uğraşan ustaların da tanıtıldığı dergide, -kısa bir süre önce yitirdiğimiz- ünlü usta Fehmi Işık'la bir söyleşi de yayımlanmış.

Derginin birinci bölümü 1989 yılında gerçekleştirilen etkinliklere ayrılmış. Mustafa Kademoğlu, "Demokrasi ve İnsan Hakları" konulu, Haldun Özen, Mehmet Başaran, Mehmed Kemal, Mustafa Ekmekçi ve Demirtaş Ceyhun'un katıldığı paneli irdeliyor bu bölümde.

Şenliğe çağrılan sanatçıların etkinlikler ve Devrek hakkındaki görüşleri de bu bölümde yer almış. Mehmet Başaran yazısında şöyle diyor: **"Devrek'e, emeğin bilge çocuğuna merhaba! Devrekli, orman dalını, ozanlar düşlerini yontar. Devrekli, orman dalını yontarak onu BASTON'a çevirliyor. Devrekli'nin dünyaya, yaşama bakışı ise Rüştü Onur'unki gibi: Arı bir lirizm, ince bir hüzün."**

Derginin ikinci bölümünde 1990 yılında gerçekleştirilen etkinlikler tanıtılıyor, şenliğe katılan sanatçıların yazıları bir araya getiriliyor.

Mustafa Kademoğlu, "Bir Demokrasi Dergisi" başkılkı yazısında Yekta Güngör Özden, Şerafettin Turan, Eralp Özgen, Bahriye Üçok, Türkan Saylan ve İsmet Kemal Karadayı'nın katıldığı "Laiklik ve Kadın Hakları" konulu paneli irdeliyor.

Bu bölümde yine Mehcure ve Sami Karaören çağrılı gittikleri Devrek'i ve yolculuklarını anlatıyorlar. Ahmet Özer, yirmi yıl önce yaşadığı kente yeniden dönmenin duygularıyla örülü yazısında, bu tür etkinliklerin önemini vurguluyor. M. Yaşar Bilen ve Saadet Balcı, şenliğin nasıl adım adım oluşturulduğunu anlatıyorlar. Bu bölümde İlhan Selçuk'un Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan köşeyazısı da alıntılanmış. Selçuk, bastonu uygarlık boyutunda ve politik ironi ile anlatıyor. Panele katılan Bahriye Üçok'un **"Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu"** adlı kitabından bir bölümün de yer aldığı dergide, Türkan Saylan da panelde zaman darlığı nedeniyle aktaramadığı düşüncelerini bir yazıyla ulaştırıyor Devrekliler'e. İ. Kemal Karadayı da aynı konuyu bir hukukçu gözüyle ele alıyor yazısında. İbrahim Yıldız, Burhan Günel, Jülide Gülizar, M. Naci Ünver de dergide izlenimlerini yazan sanatçılar.

Bu bölümde Devrek'in yetiştirdiği ozan Rüştü Onur da Mithat Yaban'ın kaleminden tanıtılıyor ve şiirlerinden örnekler veriliyor.

Derginin üçüncü bölümü bastona, baston yapmayı sürdüren ustalara ayrılmış. Yaşlı ustaların yanı sıra, henüz otuzlu yaşlarını süren gençlerin de bu işle uğraşıyor olması, yüzyılların emeğine sahip çıkılması açısından sevindirici bir durum.

Derginin son bölümü Devrek Belediyesi'nin etkinliklerine ayrılmış. Belediyelerin görevi, kentin çöpünü toplayıp suyunu akıtmak yanında, insanların kültürel gereksinimlerine de yanıt vermektir. Devrek Belediyesi de bunun ayırdında. Şenlik etkinlikleri ile bu görevini başarıyla yerine getirdiği, yayımlanan BASTON dergisiyle somut olarak görülmektedir. Kültür ve sanata yapılan yatırımın kalıcılığının önemini vurgularken, yerel yönetimin çabalarını ve dergiye emeği geçenleri kutluyorum.●

dicle'de bir bahar seli

● Enver ATILGAN

İlkbaharın gelmesine karşın, Doğunun dondurucu soğukları henüz geçmemiş; kış tüm şiddetiyle sürüyordu. Dağların doruk ve oyuklarında az da olsa karlar göze çarpıyordu. Zaman 1945 yılı ayı başlarıydı. **Dicle Köy Enstitüsü**'nün 750 öğrencisi olarak, her günkü gibi o gün de tarım ve inşaat alanlarındaki çalışmalarımızı tamamlamış, araçlarımızı depo nöbetçilerine teslim etmiştik. Okulumuz kuruluş aşamasında olduğu için daha çok yapı işlerinde; harç karma, kireç söndürme, duvar örme, beton dökme, kabartma ve düz köşe taşları hazırlama gibi işlerde çalıştığımızdan ellerimiz çatlak çatlak olup, sertleşir ve nasırlaşırdı. Acılarını gidermek için depoların önüne konulan içi vazelin dolu tenekelere ellerimizi bileklerimize kadar daldırır, sonra da ovuştura ovuştura yumuşatmaya çalışırdık.

Akşam yemeğinin ardından, bir saatlik okuma saatimiz olurdu. Okuma saatinden önce de bir direğe asılı hoparlörün altında hep birlikte bağdaş kurar, öğretmenlerimiz ve yöneticilerimizle **"Anahaber bülteni"yle Feridun Fazıl Tülbentçi**'nin hazırlayıp **Adil Kürşad**'ın sunduğu **"tarihten Bir Yaprak"**ı dinlerdik. O günlerde İkinci Dünya Savaşının korkunç anları yaşanıyordu: Almanya'da sokak çatışmaları başlamış, savaşın bitmesi bekleniyordu.

O akşam da bu programı tamamlamış, bizi bekleyen felâketten habersiz günün yorgunluğunu atmak üzere yatakhanelerimize koşmuştuk.

Okul ve yatakhane nöbetçilerinin dışında herkes derin uykuya dalmıştı. Bu sessizlik gecenin üçüne dek sürmüştü. Tam o anda okulun kampanası acı acı çalmaya başladı. Durmaksızın çalıyordu. Kampananın sesini duyan, yatakhane nöbetçileri dışarı fırlayarak durumu öğrenmek isterler. Ne var ki, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur, bilye ve ceviz büyüklüğünde doluya dönüşerek pencereleri dövmeye başlayınca, çoğumuz meydana gelen korkunç gürültünün sesiyle kendiliğimizden uyanmıştık. Az sonra da yatakhane nöbetçisi okulun tümünden sorumlu dışarı nöbetçilerle, nöbetçi öğretmen yatakhaneye doluştular. Bir taraftan arkadaşlarımızın üzerine örtülü nevresim ve battaniyeleri kaldırıp atıyorlar, bir taraftan da **"okulu sel bastı çabuk giyinin"** diye avaz avaz bağırıyorlardı.

Kimi pantolonunun düğmesini ilikleyemeden, kimi postalının bağını bağlayamadan dışarıya fırladı. Okul başkanı arkadaşımız da **"araç depolarına gidin; kazma, kürek, bel, çapa ne bulursanız alıp L binasına koşun"** duyurusunda bulunuyordu. Tüm yatakhanelerde ayn işlem ve duyuru yapılmıştı.

20 dakika içinde tüm okul, öğrencisiyle, öğretmen ve yöneticisiyle ayaktaydı. Yağmurla birlikte esen şiddetli fırtına çatılardan kiremitleri savuruyordu. Çok zor koşabiliyorduk. Depolara gidinceye dek tepeden tırnağa ıslanmıştık. Sular giysilerimizden sızarak postallarımızı doldurmuştu.

Normal çalışma zamanlarındaki gibi, sırayla araç alıp yazdırma gibi bir durum da yoktu. Elimize ne geçerse: kazma, kürek, çapa alıp koşuyorduk.

L binasına vardığımızda **Dicle** nehrinin bir kolu olan **Hoşot** çayı öylesine taşmıştı ki.. Yönünü okula çeviren çayın yanıbaşında olan en büyük yatakhanemizle L binasında, sular pencere düzeyine kadar yükselmişti. Yatak ve nevresimler suyun yüzeyinde yüzüyordu. Bir kısmımız yatakhanenin suyunu boşaltmaya çalışırken, bir kısmımız da suyun yönünü boş ekin tarlalarına doğru çevirmeye çalışıyordu. Kimimiz taş, kimimiz tuğla taşıyarak okulu kurtaracak bir set yapmaya çalışıyorduk.

Okul müdürümüz **Nazif Evren** ise golf pantolonunu daha da yukarıya çekmiş, öğrencilere **"sakın çay yatağına fazla yanaşmayın, suya kapılır boğulursunuz"** diye uyarıda bulunuyor; bir taraftan da elindeki kürekle kum ve çakıl taşlarını, yapmakta olduğumuz sete atıyordu. Aslında toprak kayması sonucu çayın yatağı genişlemişti. Kabaran suların altında yatağı bulmak olanaksızdı.

Okulumuz, fidanlıklarımız, tarlalarımız köylülerin binlerce dönüm ekili arazisi sular altında kalmıştı. Bizlerin artık bunları düşünecek zamanı yoktu. Belimize dek suların içindeydik. Gecenin bu karanlığında gemici fenerlerinin sönük ışığında tek düşüncemiz okulumuzu, daha doğrusu bir aile olarak evimizi kurtarmaya çalışıyorduk. Okulumuza gelecek her türlü zararın faturasını devletimizin daha doğrusu bizlerin ödeyeceğinin bilincindeydik. Onun için var gücümüzle selin yönünü değiştirmeye çalışıyorduk. Ne var ki bu azgın sular, dağlardan kopmuş kayalar gibi önüne ne gelirse sürükleyip götürüyordu.

Saatler geçmişti. Oluşturmaya çalıştığımız setler akan suların hızına dayanamayarak yıkılıp gidiyordu.

Arkadaşlarımızın bir çoğu, öğretmenlerimizle birlikte yatakhanelere ve dersliklere dolan suları kovalarla boşaltmaya çalışıyordu. Bunların arasında okul müdürümüz **Nazif Evren**'in eşi sınıf öğretmenimiz **Leman Evren** de bulunuyordu.

Artık gün ışımaya başlamıştı. Bütün çabamıza karşın, bir türlü sel yön değiştirmiyordu. Ne yapacağımızı, şaşırdığımız bir anda, arkadaşlarımızdan iri kıyım, pehlivan yapılı 20- 30 kişilik bir grup birden soyunarak elleriyle de birbirlerinin omuzundan kavrayarak suyun içine atladılar. Sırtlarını selin akışına dayayıp etten bir duvar ördüler. Bir süre sırtlarına çarpan selin yön değiştirerek boş ovaya doğru akmaya başladığını şaşkınlıkla izliyorduk. Bizler de bu fırsattan yararlanarak yıkılan seti yeniden oluşturmaya başladık. Ama buz gibi suların içinde arkadaşlarımız daha ne kadar dayanabileceklerdi? Okul müdürümüz çıkmalarını istiyordu. Onlarsa setin yıkılmayacak duruma gelmesini bekliyorlardı. Nitekim çok kısa sürede seti yıkılmayacak duruma getirdik.

Arkadaşlarımızı çekip çıkardık. Zatürre olmasınlar diye hemen revire gönderildiler.

Okulumuzu saatlerce süren çabamız sonunda, bu unu-

tulmaz sel baskınından kurtarmıştık. Öğrenci, öğretmen, yönetici tümümüz bitkindik. Okul müdürümüz **Nazif Evren**: **"Çocuklar yağmur, çamur, dolu, fırtına demeden saatlerdir, buz gibi sularla boğuştunuz. Doğayla kavganızda utku sizin oldu. Büyük bir başarı sağladınız. Bu başarınızdan ötürü hepinizi kutlarım. Selin meydana getirdiği yıkıntıyı da en kısa zamanda gidereceğiz. Bu olayı yaşamakla ağacın önemini bir kez daha kavramış olduk. Her yıl ağaç dikmeye devam edeceğiz. Çok yorulduğunuzu biliyorum. Bugün iş başı yapmayacaksınız. Dersanelerinizde, derslerinize çalışarak dinleneceksiniz."** demişti.

Bu duyuru bizler için bir ödül olmuştu. Araçlarımızı depolara yerleştirip giysilerimizi değiştirmek üzere yatakhanelerimize giderken, yağmur hâlâ yağıyordu.

Binlerce fidan diktiğimiz halde yörenin ağaçsız ve ormansız oluşunun faturasını çok acı bir şekilde ödemiştik.

Köy Enstitülerindeki ağaç sevgisi bir başka örnekle de karşımızdaydı: Sel baskınının üzerinden henüz bir yıl geçmişti. Bir sabah toplantısında okul şarkıları, marşlar söylemiş daha sonra zeybek oynamış halaylar çekmiştik. Tam iş alanlarına ve dersliklere dağılmak üzereyken okul müdürümüz **Nazif Evren**'in omuzunda, kökünden sökülmüş kırık bir ağaçla toplantıya doğru hızla geldiğini görmüştük. Nöbetçi öğretmenimiz de görmüş olacak ki dağılmamamızı duyurmuştu. Yaklaşınca omuzundaki ağacın kökünden sızan çamurlu suların tertemiz giysisinden aşağıya doğru sızdığını görünce bayağı korkmuş, önemli bir şey olduğunu anlamıştık. Hepimiz sessizlik içinde izliyorduk. Müdür Bey önümüze gelip durdu. Oldukça kızgındı. Tüm öğretmenlerimiz de ordaydı. Omuzundaki ağacı yere indirerek bizlere: **"Beni iyi dinleyin arkadaşlar. Şimdi fidanlıktan geliyorum. Bu güzelim ağacı kimin kökünden sökerek kırdığını bilemiyorum. Sizlerden birinizin olacağını düşünmek bile istemiyorum. Çünkü bu fidanları ellerinizin donması pahasına sizler diktiniz. İnsanlar, birçok zorluklara göğüs gererek meydana getirdiği eserini yok edemez daha doğrusu vicdanı buna elvermez. Dilerim ki bu ağacı okulumuzun hayvanlarından, atlarımızdan, öküzlerimizden, ineklerimizden biri kırmıştır. Vatanımızı seviyorsak, ormanı ve ağacı da seveceğiz. Onları en iyi şekilde koruyacağız. Ormanlarımız ve ağaçlarımız vatanımızın süsü, iklimimizin düzenleyicisi, doğa afetlerinin en etkin önleyicisidir. Yarın öğretmen olarak köylere gittiğinizde en büyük görevlerinizden birinin, uygulama bahçenizi ve köyü ağaçlandırmak olduğunu sakın unutmayın."** demişti. O gün bugündür, bizlerde ağaç sevgisi bir tutku haline geldi. Televizyondan, radyodan ne zaman bir orman yangını haberi duysam içim sızlar. Müdürümüz **Nazif Evren**'in sözlerini hatırlarım. Güzelim ormanlarımız için yangın tehlikesi oluşturacak sıcak yaz günlerinin başlamasına az bir süre kala **Nafiz Evren**'in sözleri tüm vatandaşlarımıza özellikle de orman köylülerimizin kulaklarına küpe olur. Çok dikkatli davranır, orman yangınlarına neden olan etkenleri ortadan kaldırırsak, hiç olmazsa bundan böyle, TV'den ve radyodan hava raporu dinler gibi orman yangınları haberlerini üzülerek dinlememiş oluruz.

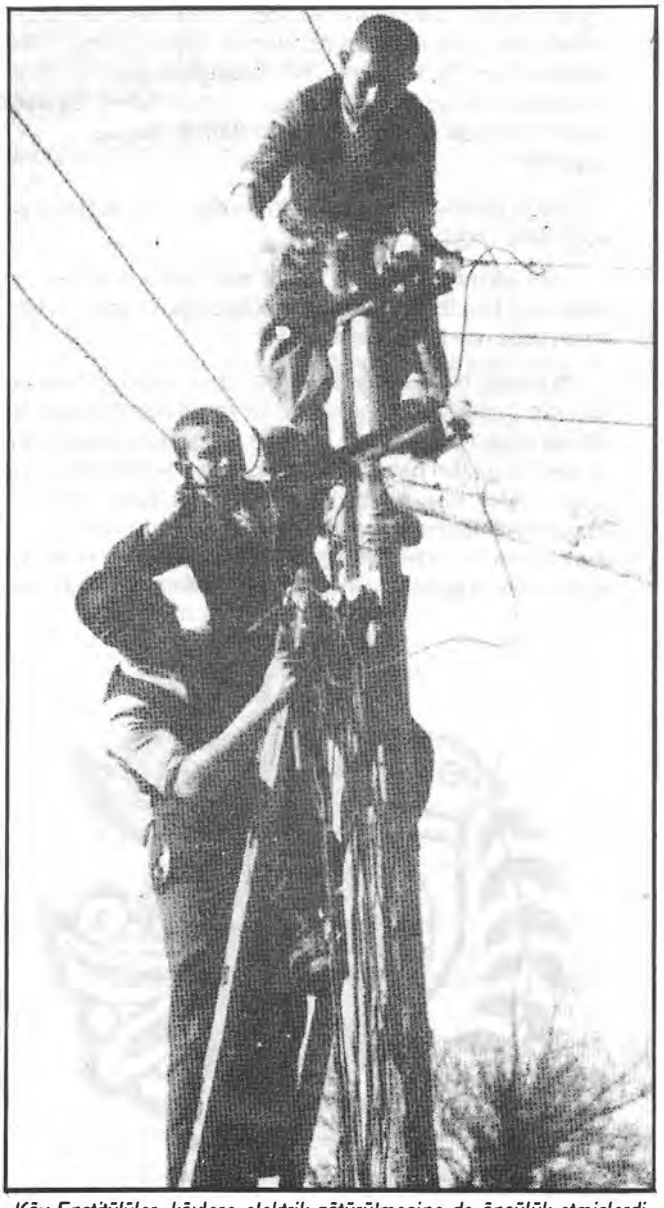

Köy Enstitülüler, köylere elektrik götürülmesine de öncülük etmişlerdi.

Eşsiz doğa güzellikleriyle dünyanın hayranlığını üzerine çeken güzel yurdumuzun ormanlarını koruyalım. Bunun başlıca vatandaşlık görevlerimizden olduğunu unutmayalım.

Geçen 17 Nisanda Köy Enstitülerinin kuruluşunun 51. yıldönümünü kutladık. Atatürk'ün Türk köylüsüne hizmet vermedeki özleminin hayata geçirilmesi olan Köy Enstitüleri ve onun kuruluş günü olan 17 Nisanlar artık eğitimde en büyük Atılım Bayramları olarak halkımız tarafından kutlanmaktadır. Halkımızın eğitimde Atılım Bayramı'nın 51. yıldönümünü içtenlikle kutlarken, Köy Enstitülerine büyük emekleri geçen başta **İsmet İnönü, Hasan Ali Yücel**, Enstitülerin kurucusu **İsmail Hakkı Tonguç**'u saygıyla anar; gömütlerinin ışıklarla dolmasını dilerim. Büyük eğitimci **Tonguç**'un yanında yer alan, Dicle Köy Enstitüsünü kurarken barakayı makam odası, öküz arabasını makam arabası yapan, gecesini gündüzüne katarak, dur - durak demeden çalışan kurak ve çorak **Hoşot** ovasını, binlerce fiden diktirerek ormana dönüştüren **Nazif Evren**'le, emeği geçen diğer Köy Enstitüsü müdür ve öğretmenlerini saygıyla anar, 17 Nisan bayramlarını içtenlikle kutlarım.●

biri ay - biri boğaziçi - biri gençliği

● Tansu BELE

Bir Karanfil Tak Yakana

Bir gün uçur gözlerinden
Bir yıldızdüşümü aklından geçir
Rhu gülüştür
Yaşam kimbilir
Emine Erbaş

Güneş bitti. Sokak karanlıkta: ışıksız boşluğu yine sonsuza çağırıyor. Oyun başlıyor: yalnızlığın, usunu bir kez daha susturmayı başaran oyunu.

Ağır aksak yürüyüşünü kesti ansızın. Yolun ortasında durdu. Gözleri aykırı bir umutla yanmakta: bugün de karşılaşmak bu sokakta, seninle...

Sokağın boşluğunu iki yandan çizgileyerek ona zorbaca bir düzen sağlayan apartman devlerinin gövdelerini çatlatacak bir ışıkcık... Yok. Bir noktacık ışıkcık: sen nerdesin? Görebilmek o pırıltısını yine, yüzünün...

Her sabah güneşi -tam da burda, yutan gövdeler, masal devinin bilinçdışı ürkünçlüğüyle bu sahneye bir çevre, dekor oluşturanlar... Onlar tanığımdırlar ki: Sen burdaydın. Gövdelerinin karanlığından senin pırıltına duvar örenler: onlar tanığımdırlar ki, sen bu sabah da burda olacaksın. Önceki sabahlarda olduğun gibi: buluşmak yine bu sokakta, seninle...

Az sonra oyun başlayacak. Adı: "İfritin Başından Üç Altın Tel" olmalı. Birden buluverdi bunu: çok eski bir masaldan kalma, çocukluğunda birilerinden dinlediği... Devler, masallarından çıkıp gerçeğin yerini tutmaya kalkışmıyorlardı henüz o günlerde: güneş, devlerin gölgelerini masalların düşler ülkesine sürgün edebilmekteydi. Kim anlatmıştı? "İfritin Başındaki..." değil, "... Başından Üç Altın Tel": bir de değil, bir noktacık ışıkcık da... Üç. Bir noktacık ışıkcık: seni çok iyi tanıyorum dünden. Masalın -oyunun- adını ansızın biliverince anladım: o gövdelerin içinde yitirdiğim, bulduğum, yeniden yitirdiğim yüzün... Hangi pencerede? Nerdeydi? Ya ikincisi, üçüncüsü? O altın teller nedir? İfritin başından alıp getirmem gereken...

- Yaşlılık mı? Yorgunluk mu? Hasta mı? Bunak mı? Deli mi? Baksana: yolun ortasında durmuş, ne yaptığını bilmiyor. Kaldırıma çıksa ya: onu bile düşünecek durumda değil. Tam da anayol çıkışı: şimdi bir oto gelip... Levent'in bu yeni arayollarında özel otolar vızır vızır. Bu yaşta: yaşlı, sarhoş, alkolik bir kadın. Neden olmasın? Burası İstanbul.

Küt kıpırtısız gövdelerin dev başlarından sarkan dudaklarında fısıldaşan sayısız uğultu: devin, dipsiz ağız çukurunda çiğneye çiğneye avuçlarının yapışkanlığına tükürdüğü ses katmanları. Dev ellerinin, gökyüzünün dilsiz yumuşaklığını tırmalayan uzun tırnaklı parmaklarına doladığı birtakım zincir takırtıları: tırnaklar, apartman azmanlarının başları üstünden fırlamış paslı zıpkınlara dönüşmüş, çığlık çığlığa... Damların televizyon antenleri gökyüzünü tırmalayan uzuntırnaklara dönüşmüş, çığlık çığlığa... Korkuyor birden. Delice korkuyor. Oyununun gücü bir zincir takırtılarını aşmaya hiçbir zaman yetmeyecek. Öyleyse niçin? Bulmak yeniden: bu sokakta, burda suskun yüzünü...

Devin dudakları fısıl fısıl. Uğul uğul. Avuçlarına lâğım artığı tükürdüğü:

- Bu yaşta... Hah, bu varsıl semtlerde daha çoktur böyleleri. İstanbul'un varsılı yoksulundan beter: pislik.. Aman bana ne? Kimbilir kimin nesi?

İki dudağı bir araya getirip lâğım çukurunu kapatmak: bunun için öncelikle sahneyi çevreleyen dekorun karanlığı üstüne apaydınlık -tam da güneşin bittiği yere yapıştırılmış ay ışıklı bir reklâm panosu gibi- bir pencere kondurmak gerekiyor. İşte oraya: pırıldayan dolunaylı Boğaziçi görünümlerinden biriymişcesine... Değil mi hayalim? Hadi durma öyleyse: al getir bana Yeniköy'deki yalının su mavisi yansımalarını gençliğimin dokunaklı şarkılarından. Durma

git: tek tek ve binlercesi kör gözlü pencereyi o yansımaların saydam esintilerine koyverip silivermenle... Sil: silmeliyim. Siliyorum: ilkin ay resimli Boğaziçi'ni kurgulamak için yerli yerine. Nerdeydi? Kör gözlerin hangisindeydi? Hangisi? Senin o pencerede bir görünüp bir yiten yüzün: günlerdir su mavisinin yansımaları içinde yüzüp duran ay. Gençliğimin şarkılarının yansımaları içinde: nerdesin?

Dudakların biri yerde biri gökte: betondan kazıklar gibi kök salmada. İkisini bir araya getirip kapatmak uğultunun ağzını, çok güç:

- Kimbilir kimin sesi? Akşamdan kalma sarhoşun teki. Üstü başı düzgünce ama yine de belli olmaz ki. Hiç güvenmeye gelmez bu kentin insanlarına. Aman bana ne? Ne uğraşacağım elin serserisiyle? Bunak İstanbul karısıyla? Varsın burda fink atan cicim arabalı beyler düşünsün. Karnı tok, sırtı pek, cebi dolu takımı gözlerini dört açmaya üşenmesinler de, bir oldu bittiye denk getirmesinler budalayı. Benden beter başcağızları ağrır sonra. Oracıkta bırakıp kaçmazlarsa, elbette.

Oysa dünden biliyor: aynı yüzünün, su mavisi yansımaları kulaçlayıp çıkabilmesi için, yalnızca pencereyi bulması yeterli değil. Bir aracı daha gerek. Karanlığın duvarı üstünde belirecek Boğaziçi'nin ışıklanabilmesi ona bağlı: bir erguvan ağacına. Dalga düşlerinin uçarılığına o ağacın çiçeklenen pembelerini salıverdiğinde... Dün beceremedi: geç kalmıştı, yağmur yağıyordu, yetişemedi. Oysa bugün: olabilir mi? Hayır, olabilir mi değil, kesinlikle olmalı. Yoksa... Bir erguvan ağacına dönüşmezse... Bir erguvan ağacına dönüşmesi gerekiyor. Bir başarabilsem o ağaca dönüşmeyi. Bedenimin çürük ve kupkuru kütüğü üstünde yeşertebilsem o ağacın çiçeklerini. Tenimin, ılıklığını yitirmiş, taş gibi soğuk dokusu içinden duygularımın pespembe dokunuşlarını gerçeğin karanlığına karşı üretebilsem: birazıcık olsun dokunabilsem hayallerimle, gecenin uykusuna... Gelecek o zaman: Boğaziçi'nin karalar bağlamış kopkoyu yeşil karşı tepelerinin ardından çıkıverecek. Ay: bir içim su güzelliğim, yaşamın soluğuna dokunan ay...

Direniyor: yüreğinin yalnızlığı en güçlü direnç odağı. Gerçeğin, ağzı çarpılmış uğultusuna karşı, bir garip ve yapay hayalin bitimsizlik ve sınırsızlık örneği: özgürlüğün simgesi. Usunun darmadığınlığı ve şaşkınlığına karşın, yüreğinin yalnızlığı yücelttiği hayalle direniyor. Dudaklar bükülüp ürkünç fısıltıların çarpıklığıyla yıkılayazdıkça, o direniyor:

- Burda on yıl öncesine dek ne bu apartmanlar vardı ne de bu sokak. Yoksa yirmi yıl mı ne? Zaman nasıl da hızlı... Dağbaşıydı burası: yalnızca şu yolun aşağısında yanyana sıralı birkaç bahçeli ev: Levent evleri. Amerikan evleri de denirdi onlara. -Ben de yapacağım o evlerden bir tane. - Seyfi'ciğim orası dağbaşı. İstanbul sayılmaz. Doğru düzgün çarşısı bile yok. Çocuklar nasıl okula gidecek? En yakın okul Şişli'de, Beyoğlu yakasında. -Olsun. Amerikalıların kurduğu her kent güzeldir, yenidir, çağdaştır. Onlar bu işi bizden çok iyi biliyor. Bak göreceksin, üç beş yıla kalmayacak, bu tepeler eski İstanbul'dan bin kat güzel evlerle, çarşılarla, okullarla donanacak. İstanbul'un eskisi çürümüş, kokuşmuş. -Oysa ben hep, İstanbul'da, Boğaziçi'nde bir yalıda oturacağımızı düşledim.

Yüreğinin direncini dışavurmak için kollarını iki yana açtı. Uğultu seline karşı denge oluşturdu. Bir yandan da olduğu yerde usul usul dönmeye başladı. Ağır devinimli bir rüzgâr gülü gibi: yaprakları kuruyup dökülmüş, kokusunu çoktan yitirmiş bir gül. Yo, solmuş bir gül değilim daha, ben şimdi bambaşka, daha fazla bir şeyim. Olmalıyım: pembe çiçekli o erguvan ağacına dönüşmeyi başarabilsem... Dönüyor: döndükçe pürtüklü bir mısır koçanını andıran bedeninin kupkuruluğu üstünde gerçekten de birtakım çiçekler pembeleşerek belirmeye başladı. Uçuşmaya hazır ateşböcekleri gibi: bir içim su güzelliğim benim. Hızlı, daha hızlı döndükçe, uça uça yayılıyorlar çevresinde. Devin ağzına doğru, karanlığın kucağına... Gecenin ortasında maytap yakan şen bir çocuk, şimdi yaşlı bedeni: şimdi gelirsin artık ay. Söyle çabuk: hangi pencerede bulacağım seni?

- Seninki boş bir düş Şefika. Babanın dededen kalma yalısının yerinde yeller esiyor artık. Pardon, yel de esmiyor. Koskoca bir apartman dikilmiş o kıyıdaki yangın yerine. Öyle Boğaz kıyılarında kocaman apartman alacak para bende nerde Şefika? Benim taşralı bir hükümet doktoru oluşumu bir türlü gönlüne sindiremedin sen. Sana kurduğum evi barkı

küçük gördün. Beğenmedin. Sürekli düşündeki yalıda yaşadın. Oysa, bahçesinde üç beş çiçek yetiştireceğimiz bir evcik nemize yetmez artık bu yaştan sonra bizim? Varsın Boğaz'ı moğazı da görmesin. Hem baban, aile malı o yalıları, köşkleri har vurup harman savuracağına, azıcık da çocuklarının geleceğini düşünseydi ya. Akılsızlık aile kalıtı sizde galiba. Duygularınızın kölesi olmak.

Karanlığın ağzında fır dönen uğultu gitgide tek bir mırıltıya indirgenmekte: Seyfi'nin hım hım sesine. İyiden iyiye kısıklaşıp, ruhsuzlaşıp, silikleşerek, anlamsızlaşarak: balçığının soğuk buyurganlığı ölümden de öte... Duyumsuzluğun ıslığı gibi: yüreğinin yalnızlığını yılan diliyle sokup ağulayan,kanatıp acıtan o sese karşı, çiçeğe durmuş bir er-

guvan ağacı olabilmek. Yüreğinde ağulanan yalnızlığın acısını, yine yüreğine yönlendirmesine yolaçacak bir ok olmaktan çıkaracak pespembe ışıklı bir oyuna çevirebilmek: bir aylı düşe. Yalnızlığın küledici renksizliğini, ayın hayalden ışıklarıyla donatmak... Çevresinde dönen sahnenin bitimsizliğini, esirgemeksizin Boğaziçi'nin dalgalarına akıtan bir beyaz geceye dönüştürmek... Yeniköy'deki yalının bahçesi, erguvan çiçeklerinin günışığını kıvılcımlandıran renkleriyle pırıl pırıl: bahçe, şimdi baştanbaşa yangına durmuş bir büyük güneş, yaşamın bedene dokunuşu... Pembelerden kızıllara, kızıllardan morlara, morlardan mavilere, mavilerden sulara tutuşan bir güneş ağacı. Bir ağaç: Boğaz gecesini çiçeklerinin renkleriyle süsleyen yaşam ağacı. Kimi su mavisi, kimi ay beyazı, kimi umut pembesi çiçeklerinin renkleriyle kanatlanan oyun ağacı. Bir oyun: sahnede, bir tiyatro sahnesinde yavaş yavaş çiçeklenen renkleriyle bir oyun. Kimi Boğaziçi, kimi ay, kimi sevda şarkılarının çiçeklerinden kurulu bir oyun... İçli, buruk, soluk hüzün rengi sevda tangolarının çiçeklerinden. Bir TULUAT KUMPANYASI'ndayım sanki. Yo, hayır: sanırım belki Fransız Tiyatrosu. Kamelyalı Kadın, Kontes Maritza ya da Sapho... Sonsuza dek hayranınızım madamme Cecille Sorrell. Eşsiz, büyük oyuncu Cecille Sorrell: bu oyunu ancaksız, büyük ustalığınızla...

Devin gölgesi, şaşkın usundan sokağın karanlık sahnesine yankılanan düş aydınlığına saldırışa geçmiş kör bir yarasa: duyumsuzluğun ıslığı:

- Yeter anne. Bu saçmasapan şarkıların özlemi seni öldürecek. Çocukluğunda ne kadar anlamsız, işe yaramaz, ipe sapa gelmez abuk sabukluk varsa aşkın, gerçeğin sesi diye yutturmuşlar sana. Avuç avuç hayal, daha doğrusu MELODRAM yedirmişler. Gerçeğin değişen yüzü yanına bile uğramamış senin. Sen o çağda, o gerilikte kalmışsın. Hâlâ nasıl beğenirsin o düzeysizlikleri bilmem ki? Birtakım

açıkgöz Ermeni'lerin sanat diye bu kentin insanlarına yutturdukları o operet saçmalıkları, ŞANSON'lar mansonlar: ahları vahları bitip tükenmeyen... Tanrım ne gülünç. Tiyatro diye o madrabazların güle oynaya sattıkları bir sürü martaval. Göz boyamacılığı. Bizim zavallı paşa dedemiz de o madam bilmem ne bozuntularının elinde oyuncak olup çıkmış, bir bir yatırmış yalılarını, köşklerini o açgözlülerin ufacık doyumsuz avuçlarına. Enayiliğine doymasın. Şimdilerde o gözü yaşlı MELODRAMLARIN DA, VODVİLLERİN DE oynadıkları oyunun ne anlama geldiği gün gibi ortaya çıktı. Açıkgöz dudaların ağzı açık ayran budalası paşaları, beyleri kafese koydukları o yalan yuvalarının da... Hayallere sattılar İstanbul'un suyunu, ağacını, güneşini.

Güneşi yutmuş beton devin ağız çukurunda kıvranan ıslığa karşı son gücüyle somutlaşma savaşımı veren yüreğimin yalnızlığı: dur, hemen sarsılma o ıslığın tokadıyla. Gerçeğin ezici yumruğu öldürse de ağacının bütün çiçeklerini, yoketse de diren. çiçeklerinin renkleri, denizin, dalgaların, ayın hayalleri de o hayallerin sesi, gençliğinin şarkılarıyla sonsuza dek karşı koy. Öğren karşı koymayı. Öğrenmezsen, devin masaldan nasıl çıkıp da gerçeğe dönüşerek sonunda güneşi -yaşamı- bile yutabilmesinin gizini çözemezsin. Yutup da, nasıl bu apartman azmanlarının kılığına girip, bu sahneye çevre düzeni diye dikildiğini... Yoksa oyununun ne anlamı kalır? Burda, gerçeğin beton kafasına çakılı televizyon antenlerinde çığlıklaşan ıslığına karşı son gücünle devindirmeye, seslendirmeye çalıştığın hayalinin ne anlamı kalır? Biri ay, biri Boğaziçi, biri gençliğin: bulmak için çırpındığın o altın tellere nasıl ulaşabilirsin? İfritin başındaki o üç tele... Karşı koy, haydi: "Bahar geldi, ah oldu yaz - Bülbül güle eyler niyaz - çek kayıkçı kürekleri - Çek yavaş yavaş"... Kaç çifte olduğunu unuttuğum kayığın arka yanında oturmuş, bütün güzelliğinizle sularda akıp giderken, Feriha Tevfik hanımefendi, hayranınızım efendim.

Ansızın devin dudakları uçsuz bucaksız yırtılıyor sanki iki yana. Ağzının karanlığı, betondan bir tabanca gibi patlıyor. Yırtıcı kükreyişi, şahlanarak yutuyor sokağı baştanbaşa. Son gücüyle bulmayı başardığına inandığı altın teller yokoluverdi sanki:

- En iyisi bu evi yapsatçıya bırakmak Şefika. Adam dikeceği on katlı apartmandan iki daire veriyor bana. Senin de istediğin bu değil miydi? Babanın dibine darı ektiği o varsıl yaşama geri dönebilmek. Eh, yalı alamadım İstanbul'da sana ama, apartmanda da oturtmadım diyemezsin bundan sonra. Ne yapaydım yani? Bir kez evin astarı yüzünden pahalıya geliyor. Isıtması bile başlıbaşına bir sorun. Amerikalıları kovmaktan beter ettiler de buralardan, daha mı iyi oldu sanki? Herife: "Çık git" demek kolay. Peki: ya geçim parası bulmak, ne yapayım bahçeli evi ben? Bahçeli evinin de, sinemasının da, tiyatrosunun da canı cehenneme. Her şey ateş pahası. Tüccar olmak varmış İstanbul'da tüccar.. Bak, bu evleri Amerikalıların elinden daha çok kimler alıyor? Kısa yoldan ticaretle micaretle cebine Amerikan dolarlarını dolduranlar. Bende kafa olsaydı taşra doktoru mu olurdum be Şefika? Yıllarca süründük Anadolu'da. hiç anlamam onu bunu: bir apartmanla bu iş tamam, paralar cebe. Bende kafa olsaydı, bu ev yerine daha o zamandan düşünürdüm yapsatçılığı ama işte: sana beğendiremem diye korktum. Belki bahçeli bir ev olursa hanım hoşnut olur, babasının yalısını aramaz dedim. Hoş bilirim, sen şimdi benim bu kararıma da

karşı çıkarsın. Çıkarsın ya, bana da artık vız gelir. Artık gücüm kalmadı gerçi ama aklım da başıma geldi. Bende kafa olsaydı, daha o zamandan ben dikerdim buraya apartmanı. Alt katına da şöyle şık mık bir kebapçı dükkânı açtım mı köşeyi dönerdim. Doktorluk moktorluk vız gelirdi be. Yok çocuk okutacağım, yok hanımı mutlu edeceğim diye onca yükü... Neymiş? Aman görgümüze, kültürümüze neyimize, dahası denizimize, ağacımıza zarar gelmesinmiş. Hadi ordan, ben mi kaldım dağın taşın bekçisi? herkes sanki ne yapıyor? Eksik olsun be. Para para diye diye ben benden geçtikten sonra.

Dizleri büküldü. Dönmesi durdu gövdesinin: yaşlı bedeni boşalmış, yükünü yitirmiş bir çuval gibi olduğu yere yığıldı. Göz kaparları sımsıkı kapalı: açmaya çekiniyor gözlerini. Ya, son gücüyle direnerek, özene bezene canlandırmaya çabaladığı erguvan ağacının çiçeklerinin de tıpkı güneş gibi... Yalının yanıp kül olduğu gece, Boğaziçi'nin dalgaları içine düşüp yokolan güneş gibi, eriyip gittiğini görürse. Yıkılır. Yıkılır gider oyun. Yo, olamaz. Bu kez dayanamaz: madamme Cecille Sorrell,siz İstanbul'un tiyatro sahnelerinin batmayan güneşisiniz. Eşsiz sanat güneşisiniz... Boğaz tepeleri; upuzun bir bahar ve bitimsiz bir yazın sonuna dek, döl sularını coşturup kabartan sevinç şarkılarının devindirdiği zamanın masmavi rahminden çekip çıkartarak doğurttukları güneşi... Yaşamın güneşini: diri göğüslü bedenlerine sevgilerinin ipeksi yumuşaklıklarıyla sardıkları erguvan ağaçlarının pembelerini, yaşam akıntılarının köpük köpük damar atışlarıyla kucaklaştıra kucaklaştıra yoğurup büyüttüler. Bir yaz sonu yangınında suların çekip götürdüğü zaman seli içinde yitirdikleri güneşin yerineyse, sırtlarını ürpertip donduran küflü çıplak kıraçlıklarının ardından güzün sapsarı, şaşkın çocuk yüzlü dolunayının yalnızlığını çıkardılar. Güneşin ardından hüzünle kapılarak, pembelerini sularda savurup solduran erguvan çiçeklerini avutmak için: eylül ayı, en boynu bükük, en yalnız ve en beyaz gecesi olarak doğdu. kırık ışıkları suların yorgun teninde usul usul kayarken, Boğaziçi'nin...

- O piyanist bozuntusunun sana nasıl baktığını görmedim mi sanki Şefika? Sen beni aptal mı sanıyorsun? Kaç gecedir ille de fuar gazinosu diye tutturmalarını yuttum mu ben be? Hanımefendinin İstanbul özlemlerini gideriyoruz diye diye, her gece göz göre göre boynuzlatayım mı yani kendimi sana? Ne yani? İstanbullu gâvur müziği söyleyen, yüksek bilmem ne sanatçısıdır diyerek, oturduğun yerden herife nasıl tempo tuttuğunu, gözlerini süzdüğünü görmezden mi geleyim? Senin o çapkın paşa baban neymiş ki sen ne olasın? Öyle babanın böyle kızı.

Gözleri sımsıkı kapalı. İyice biliyor artık: gözlerini açtığı anda, yüreğindeki direncin son kıvılcımı da sönüp gidecek. Devin dudakları takır tukur göğü kemiren demir çarklı bir makine şimdi, hayalinin oyununun önüne diktiği ne varsa çiğneyip yutan:

- Efendim, ben o acı fren sesiyle irkilip dükkândan fırladığımda, yolun ortasında devrilmiş yatıyordu. Çok affedersiniz, yükünün altında ezilip gebermiş bir sütçü beygiri gibi tıpkı: yaşlı, çökmüş bir beygir... Arabanın caddeye fırlayıp kaçtığını görebildim yalnızca. Ama plâkasını alamadım ne yazık ki. Kadının kim olduğuna gelince: birkaç gündür bu sokakta dolaşıp durduğunu görenler varmış, sanki belâsını ararcasına... Görenlere bir sorsanız.

Güneş bitti: sokak karanlıkta. Ne Boğaziçi, ne ay, ne de gençliği.. Yok. Birnoktacık ışıkcık: sen nerdesin? Yok, yok: yalnızca gece... Gece, ay sarısı saçlarını çırılçıplak tararken Boğaz'ın su mavisi yansımalarında: "Mehtap, iri güller ve senin en güzel aksin- Velhasıl o rüya duruyor yerli yerinde...". Bembeyaz gece duruyor orda, dipte: sulardan gömütlüğünde, kat kat derinlerdeki tabutunun içinde.

Dün sabah çıkardılar şu apartmanın bodrum katından cenazesini. Eski bir piyanist - şantörmüymüş neymiş. Gençliğinde Münir Nurettin'den ders almış ama sonraları daha çok Türk hafif müziği şarkıcılığıyla ünlenmiş. Aylı - mehtaplı, sevdalı mevdalı şarkı sözleri yazar olmuş birtakım ecnebi müziklerine. Bir aralar çok ünlüymüş ama yaşlanınca umutulup gitmiş. Tanıyanı bileni mi? Yok efendim. Ne arayanı ne soranı, ne de kimi kimsesi yoktu. Son yıllarda bir de felç geçirmişti. Yaşlanan, yakışıklı erkek görüntüsünü yitirmiş yüzünü kimse görmesin diye hep tül perdenin arkasında otururdu. Aman efendim, unutulup gitmiş bir şarkıcı eskisinden imza almaya gelen olur mu bizim memlekette? bizde moda olan piyasa şarkılarının ünü çabuk söner, geriye hoşça vakit geçirttiği günlerin yıkık dökük anıları kalır. Bugünkülerin kaba sabalığından o da kalmıyor ya her neyse...

Gece, ay sarısı saçlarını Boğaziçi'nin yedi kat derinliklerine kaçıp gömülmüş su mavisi yansımalarında gizli gizli tararken, sımsıkı kapalı göz kapaklarının ardından artık hiçbir zaman ulaşamayacağı üç altın telin hayali kayarak geçiyor: biri ay, biri Boğaziçi, biri gençliği. İfritin saçlarının duvar - beton yığını karanlığı içinde yitirdiği üç altın tel.●

cunda anıları - I -

Sabahattin YALKIN

1. Kim bilir kaç güneş geçti
kaç mavi
Akdeniz'den
Sulara sevda düştü düşeli

2. Kocaman bir göz
Cunda Adası
yıllardır yaşar kendi kendine
Unutmuş artık gözlemeyi
Ülis'in gemilerini

3. Dudaklarımda eskiyen bir gerdek gecesi
Yürek çarpıntılarımda bile
yok şimdi
Ne yataksı anıları umurumda
Ne de suçlu bakışları Medusa'nın

4. Dionysos kalıntısı bir balıkçı
Gün batımında
kurmuş çilingir sofrasını
dalgaların sesine
Ne öldüğü belli
ne sevdiği
türkülerinde

5. Son vapur da kalkınca avuçlarımdan
Günahlı yıldızlar kayar sulara
Başlar eski zaman şölenler

bu saatten sonra
olsan da olur
olmasan da

şafakta kırılmış bir kan gülüyüm

Kenan SARIALİOĞLU

Şafakta kırılmış bir kan gülüyüm
Bir kızılbaş âhına benzer gülüşüm

Bölünmez bir anın ortasında
Günlerce gecelerce yürümüşüm

Öpmüşüm yalnızlığımın yanaklarından
İçimi içime bölmüşüm

Ve yüzünün ürkek aydınlığında
Gerçeklere uyanmış düşüm

Şimdi, ıssız bir güzellikle sevişmek için
Bir acıya bir de sana dönmüşüm

— *öykü*

yol

● **Erten ÜÇER**

Yol aşağıdan gelip yukarıda sağa kıvrılarak gözden kaybolur, sonra çok ilerde tekrar görünürdü. Önünde ayakta durduğu ağacın dibine oturdu. Sırtını ağacın gövdesine dayadı. Koyunlar toplu hâlde önünde otluyor, köpekler açıktan sürüyü gözlüyorlardı.

Aşağıdan bir motor homurtusu işitildi, az sonra bir kamyon gözüktü. Bakışlarıyla kamyonu izledi. Çuval yüklü araba yokuşu ağır ağır tırmanarak sağdaki tepeciklerin ardında kayboldu.

Bu yol bir kentten gelip başka bir kente gider, kendi evlerinin çok uzağından geçerdi.

.....

Babasından ilk dayak yediği günü hâlâ bu günkü gibi anımsardı. Dört kardeşin en küçüğüydü. İki erkek, iki kız...

Babaları geç kalkardı. O zamana dek annesi ocağı yakıp ineklerden sağdığı sütü ya da çorbayı ısıtmış olurdu. Babaları ateşin başında gerinip esnerken, o ağabeyiyle birlikte tarlada çalışmaya başlamış olurdu. Sabahları süt içtiği enderdi. Çünkü sütü satarlardı. Ancak iklim koşulları engelleyip de alıcının aracı gelemezse, bozulmasın diye süt içebilirlerdi.

Kamyon çok uzaktan birkaç saniye görünüp tepelerin ardında kayboldu.

Tam olarak ilkokul öğrenimi bile görememişti. Doğru dürüst okuyamıyordu bile. Yüksek sesle, heceleri zorlaya zorlaya okurdu. Üçüncü sınıfın başlarında babası okulu bıraktırıp çalıştırmaya başlamıştı. Günün ilk saatlerinden hava kararana dek süren ezici bir çalışmaydı bu. Geçen bayram, namazdan sonra imamın Recep babasının elini öptükten sonra, nasıl da sarılmışlardı. Kendilerini, yani babasıyla kendisinin birbirlerine sarıldıklarını hiç anımsamıyordu. Hele kokular... Her türlü kokuyu biliyordu... Hayvanların dışkılarının, çiçeklerin, toprağın, aşın, ananın, tek başınalığın... Ama baba kokusu nedir, bilemiyordu. Tütün mü kokardı, dayak mı ya da bilinmezlik mi? Bilinmezlik çeşitli şeyler getirdi aklına. Toprağı kazmak, dereye olta atmak, ilk yazda hayvanları gütmek, hayvanların azmalarını izlemek, gecenin bir vaktinde uyanıp cinleri görmemek, hazineyi bulamamak... Bunların, yani düşlerindekilerin hiçbir değeri olmadığını bilinçli olarak anlamak...

Oyun, eğlence nedir bilmezdi.

Üstüste biriken bu yorgunluk, bezginlikten sonra bir sabah yatağından kalkmak istemedi, içinden çalışmak gelmiyordu. Hasta olduğu için o gün çalışmayacağını

söyledi ve babasından dayak yedi.

İlk kez o gün tarlada çalışmadı. Ağabeyinin ısrarlarına aldırmadan tarlanın kenarındaki ağacın dibine oturarak o güne dek hiç aklına gelmeyen şeyleri düşünmeye başladı. Yediği tokatlar, tekmeler gözüne bambaşka ufuklar açmıştı sanki. Kentten gelen, dağların arasından kıvrılıp, ovalardan geçen büyük yolu düşündü. Bu yoldan gelip geçen araçları, kenti, kentleri, oralarda yaşayanları düşündü.

Köyde evler hep tek katlı ve kerpiçtendi. İki katlı ev hiç yoktu.

Bir kaptıkaçtıdan atılan gazetedeki resimlerde bilmem kaç katlı, yüksek binalar, köprüler, vapurlar, kadınlar, erkekler görmüştü. Deniz nasıl birşeydi. Suyu içilir miydi? Vapur dedikleri nasıl yüzer, nasıl durabilirdi suyun yüzünde? Kaç kişi alırdı içine? Kahvenin önünden geçerken pilli radyodan gelen müziği hayretle dinlemişti. Bu radyo dedikleri büyücek kutu nasıl bir şeydi? Dediklerine göre başka yerde çalınan çalgıyı, türküyü burada

aksettirirmiş. Buna bir türlü aklı ermemişti. Bunu anlamak, bilmek isterdi. İçinde kıpırdanan korkunç bir öğrenme isteği vardı. Ve biliyordu ki bu isteğin önünde duramayacaktı. Bilmek, kafasını kurcalayan bunca meseleyi öğrenmek istiyordu. Dünya yuvarlakmış, dönermiş, üzerinde dilleri, renkleri, dinleri ayrı bir sürü insan varmış. Bunların hepsini görmek, anlamak istiyordu. Sinemayı, tiyatroyu, denizaltıyı, uçakları herşeyi, ama herşeyi görmeli, öğrenmeliydi.

Burada, köyde kalırsa, böyle kendini öldürürcesine çalışırsa, çok geçmeden babası gibi olacağını biliyordu. Evlendikleri zaman çekilen sararmış bir resimde annesinin gençliğinde çok güzel olduğunu görmüştü. Oysa şimdi ne kadar çökmüş, nasıl çirkinleşmişti. Bütün işi çalışmak, ölesiye çalışmaktı. Yaşı, belki de kırkı bulmamıştı. Ne olmuştu o güzelliğe? Nasıl da uçup, kaybolup gitmişti. Akıl erdiremiyordu buna bir türlü. Ablaları da öyleydi. Yazgıları çalışmaktı sürekli. Güldüklerini, şakalaştıklarını hiç görmemişti bu güne dek. Asık suratlı olmak çok az konuşmak içlerine işlemişti sanki. Şimdi kendi evlerinde çalışıyor, didiniyorlardı. Evlendiklerinde ya da kaçırıldıklarında bir başka yabancıya çalışacak, kendilerini tüketeceklerdi. Bir sürü çocuk da işin kaçınılmaz yanıydı. Sanki çok gerekliymiş gibi. Bu hep böyle olmuş, böyle gidecekti. Kendine göre kadınlar esirden farksızdı. Onlara acıyor, bu kötü kaderi lânetliyordu. Böyle sürüp giderse kendisi de babasına benzeyecek, çocuk yaşta evlenecek, karısına ve çocuklarına aynı biçimde davranacak, esir gibi çalıştıracaktı. Kim soru sorabilir, hesap isteyebilirdi? O erkekti, efendiydi. Kahvede oyun oynayacak, herşeyin en iyisini alacak, yan gelip yatacak olan kendisi olacaktı.

Peki ya ötekiler? Öyle derlerdi nedense. Ötekiler... Yani çocuk avrat takımı. Kadının, kadınının istediği birkaç çul çaput dışında, halini hatırını sorsa, gönlünü alsa ne olurdu? Çocuklara kasabadan şekerli leblebi ya da kök boyalı topaç getirse, sevindirse canından can mı alırlardı?

O günden sonra sürekli dayak yedi. Çalışmadı. İçinden çalışmak gelmiyordu. Öldürseler çalışmayacaktı. O yaşında bile bilincindeydi sanki çalışmakla dayağın ters orantılı olduğunun.

Koyunları seyretti. Ne güzel otluyorlardı. Düşünceden uzak, bir gün satılacaklarından, kesileceklerinden habersiz sakin sakin otluyorlardı. Koynundan gazete parçasını çıkardı. Dakikalarca resimleri izledi. Yazıları heceleye heceleye birkaç kez okudu. Sonra gene düşüncelere daldı.

Hava kararmaya başladığında ağacın dibinden kalktı. Tekrar koyunlara baktı. Sonra büyük yola doğru inmeye başladı. Yolun kenarında durup geriye baktığında, artık ne koyunları, ne annesiyle babasını, ne de kardeşlerini göremiyor, düşünemiyordu. Köpeklerden küçüğü, kahve beyaz renkli olanı da ağacın dibinden başını uzatmış kendisine bakıyordu. Ama o bunun farkında değildi.

Döndü yürümeye başladı. Büyük yol aşağıdan gelip yukarıda, sağda, tepelerin arasında gözden kayboluyordu.●

duyuru

Samsun Kökten Kitabevi 1. Öykü Yarışması sonuçları belli oldu. Yarışmanın ortaya çıkardığı duruma göre:

a- Samsun'da böyle bir yarışmanın ilk kez düzenlendiği,

b- Türkiye'nin her tarafından katılımların olduğu,

c- İlginin yeterliği,

d- Yapıtların en nesnel şekilde değerlendirildiği,

e- Sonuçların sağlıklı ve ivedi bir şekilde alındığı saptandı.

Derece alan öykülerin KUZEYSU'da yayımlanmasına, diğer dergilerde de duyurusunun yapılmasının istenmesine karar verildi.

Seçiciler Kurulu:

Hasan Kıyafet, Öner Ciravoğlu, Fahrettin Demir, Metin Kökten'in yaptığı değerlendirmeye göre:

1. Yeterli oy çıkmadı.
2. HAYATİ AZİM rumuz: Yürümek - İstanbul
3. AHMET ÖZER rumuz: Nergis - Trabzon

1. Mansiyon: Erhan Tığlı rumuz: Çoğul - Nazilli
2. Mansiyon: Fatma Ergin rumuz: Fadik - Gaziantep.

Yarışmaya katılan tüm yazarlara ve seçiciler kurulu üyelerine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Ödül Yazmanı
Metin Kökten

şair ve yazarlarla ilgili yeni bir dizi

Altın Kitaplar Yayınevi, **"Eğitime Yardımcı Kitaplar"** adıyla yeni bir diziye başlıyor. Bu dizide yer alacak kitaplar öncelikle öğrenciler ile öğretmenlere seslenecek. Öğrenim ve öğretime yararlı birer başvuru kitabı, birer kaynak ya da kılavuz kitap olacak. Ama yalnızca bu işlevle sınırlı kalmayacak. İncelemeciler ve edebiyat tarihçileri ile kültür ve sanat meraklısı okurlara da yararlı olmaya çalışacak.

"Eğitime Yardımcı Kitaplar"ın çeşitli alanları ve türleri kapsayacağı tasarlanıyor. Şimdilik "Şair ve Yazarlar Dizisi" ile işe başlanıyor. Dizide ölmüşlerin yanı sıra yaşayan değerli şair ve yazarlarımıza ilişkin monografiler yayımlanacak. Bunlarda söz konusu şair ve yazarların yaşamı, kişiliği, sanatı tanıtılacak ve eserleri çağdaş, demokratik, bilimsel, nesnel bir tutumla çözümlenip değerlendirilecek. Özgün resim ve fotoğrafları da içeren her kitabın sonuna seçkin örnekler ile zengin bir kaynakça konacak.

Uzmanların sistemli ve yöntemli bir biçimde hazırlayacağı söylenen dizinin yönetmenliğini eleştirmen, araştırmacı Asım Bezirci yapacak. Dizinin şu sıra piyasaya çıkan kitapları şunlar:

Orhan Veli (Asım Bezirci), **Salâh Birsel** (Muzaffer Uyguner), **Namık Kemal** (Şükran Kurdakul), **Fuzuli** (Cemil Yener), **Yunus Emre** (Mehmet Fuat.).

Yakında yayımlanması kararlaştırılan kitaplar ise şunlar:

Salt Faik (Ahmet Miskioğlu), **Abdülhak Hâmit** (Asım Bezirci), **Cahit Külebi** (Muzaffer Uyguner), **Reşat Nuri Güntekin** (Olcay Önertoy), **Yaşar Kemal** (Feridun Andaç), **Oktay Akbal** (Asım Bezirci).

Bunlan ilerde başka kitaplann izleyeceği belirtiliyor.

kültür-sanat olayları-haberler

● Derleyen: **M. Reşat SÜMERKAN**

SERGİ

● 4 Mayıs 1991 tarihinde **İ. Hakkı Gündoğdu**'nun resim sergisi **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'nde açıldı.

● 17 Mayıs tarihinde **Şekip İskender**'in 4. kişisel fotoğraf sergisi aynı galeride izleyicilere sunuldu.

● 27 Mayıs günü de **Cumhuriyet Ortaokulu** öğrencilerinin resim sergisi bu galeride sergilenmeye başladı.

● 31 Mayıs'ta aynı gleride, **Yunus Emre Sevgi Yılı** dolayısıyla **Trabzon**'daki bir grup sanatçının resim sergisi açıldı. Sergiye yapıtlarıyla şu sanatçılar katıldı: **Banu Atik, Mustafa Beşgen, Okan Çağal, Rasim çubukçu, O. Zeki Demirkale, Selçuk Dumanoğlu, Haydar Durmuş, Abit Güner, Orhan İlyas, M. Hikmet Malkoç, Ceyhan Murathanoğlu, Adil Salih, Orhan Zafer, Temel Zihni, Cemil Şişman, Turgut Candaş.**

● 11 Mayıs gününde **Gafur Uzuner**'in ilk kişisel resim sergisi **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'nde açıldı.

● Aynı Kültür Merkezi'nde 31 Mayıs günü de **Foto Forum**'un 4. toplu fotoğraf sergisinin açılışı yapıldı. Konusu Kapılar - Pencereler olan sergiye yaptılarıyla şu sanatçılar katıldılar: **İçten Bilen, Suat Boynukalın, Handan Çetiner, Mustafa Çetiner, Demet Etit, Sezgin Güvel, Şekip İskender, Ulvi İskender, Nur Koç, Şirin Kurbetçi, Tevfik Küçükömeroğlu, Vedat Osmanoğlu, M. Reşat Sümerkan, Türkün Sümerkan.**

● 15 Mayıs günü **Kanuni Süleyman İlkokulu** öğrencilerinin resim sergisi **Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi**'nde açıldı.

● **Trabzon İş - Sanat Galerisi**'nde ise **Trabzon Anadolu Lisesi** öğrencilerinin ders yılı Resim - İş sergisi vardı. Sergi 27 - 31 Mayıs günlerinde izlendi.

TİYATRO

● **Trabzon Devlet Tiyatrosu**'nda Mayıs başında **"Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım"** oyunu yinelenirken, 9 Mayıstan sonra **"Derya Gülü"** oyunu sergilenmeye başlandı.

ŞENLİK

● **KTÜ**'nün 36. kuruluş yıldönümü 20 - 25 Mayıs günlerinde çeşitli etkinliklerle kutlandı. Toplantı ve konuşmaların yanı sıra şu sanatsal etkinlikler de şenlik bünyesinde yer aldı.

20 Mayıs: Mimarlık bölümü Maket Sergisi, Güzel Sanatlar Bölümü resim - Heykel Sergisi, Çevre Kolu Fotoğraf Yarışması Sergisi ve Resim - İş Eğitim Bölümü Sergisi; KTÜ Tiyatro Topluluğu'nun **"Gün Ortasında Karanlık"** oyununu sahnelemesi.

21 Mayıs: Aynı Topluluğun **"Meddah Amca"** adlı çocuk oyununu sahnelemesi ve Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Eğitim Bölümü konseri.

22 Mayıs: GSB / Şiir Topluluğu'nun şiir gecesi.

23 Mayıs: KTÜ Tiyatro Topluluğu'nun **"Yarası Olan Gocunur"** oyunu.